

JPESS

วารสารวิจัยทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคมศาสตร์

Journal of Psychological Educational
and Social Sciences Research

eISSN : 3027-642x

ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2569
Vol. 22 No. 1 January - June 2026

ข้อมูลทั่วไปของวารสาร

ชื่อวารสาร (ภาษาไทย)	วารสารวิจัยทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคมศาสตร์
ชื่อวารสาร (ภาษาอังกฤษ)	Journal of Psychological Educational and Social Sciences Research
ISSN	3027-642X (Online)
ชื่อหน่วยงานเจ้าของวารสาร	ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ชื่อบรรณาธิการ	ดร.จตุพร นามเย็น
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุรนา จันทะชิน ดร.ญาณิกา ลุนราศรี
ผู้ประสานงาน	นางสาวมินทรา เจริญยิ่ง
สถานที่ติดต่อ	ห้อง EDU-E402 ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ อาคารบริหาร (อาคาร E) ชั้น 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20131 โทรศัพท์ 038-102076
E-mail	psychological.buu@gmail.com
เว็บไซต์ของวารสาร	https://so18.tci-thaijo.org/index.php/JPESS
วัตถุประสงค์ในการพิมพ์	1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทางจิตวิทยา ประสาทวิทยาศาสตร์ การวัดผล ประเมินผลและสถิติทางการศึกษา และสังคมศาสตร์ 2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของ คณาจารย์ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันอุดมศึกษาอื่น และหน่วยงานภายนอก 3. เพื่อส่งเสริมการเสนอผลงานทางวิชาการ ด้านจิตวิทยา ประสาทวิทยาศาสตร์ การวัดผลประเมินผลและสถิติทาง การศึกษา และสังคมศาสตร์ของนักวิชาการทั่วไปในรูปแบบ บทความทางวิชาการ และบทความพิเศษ

กำหนดตีพิมพ์วารสาร

ราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม
ภาษาที่ตีพิมพ์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ประเภทสิ่งตีพิมพ์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สฤษฎี ธีระวณิชตระกูล
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑามาศ แหนวอน

ที่ปรึกษาบรรณาธิการกิตติมศักดิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.นัยพินิจ คชภักดี
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง กับศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์
ดร.สมศักดิ์ ลีลา

บรรณาธิการ

ดร.จตุพร นามเย็น

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุรนา จันทะชิน
ดร.ญานิกา ลุนราศรี

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.นพ.วรสิทธิ์ ศิริพรพานิชย์
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม
รองศาสตราจารย์ พลตรีหญิง ดร.สายสมร เฉลยทิตติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ไทยธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตติกกรณ์ จงวิศาล
รองศาสตราจารย์ ดร.สังวรณ์ จัดกระโทก
รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ เงินแยม
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญนภา กุลนภาดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ปิ่นหุ่น
รองศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคมศาสตร์ (JPRESS) จัดทำขึ้นโดยภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นวารสารวิชาการระดับชาติที่อยู่ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ มี ISSN: 3027-642x (Online) ในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ เผยแพร่ตีพิมพ์บทความแบบออนไลน์ตั้งแต่ปี 2566 จนถึงปัจจุบัน วารสารฯ มุ่งเผยแพร่ความรู้และองค์ความรู้ใหม่ด้านจิตวิทยา การศึกษา ประสาทวิทยาศาสตร์ การวัดผลประเมินผลและสถิติทางการศึกษา รวมถึงสังคมศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนดำเนินการตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer-Reviewed) ตามเกณฑ์ ก.พ.อ. และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ซึ่งวารสารอยู่ในกลุ่มที่ 3 ของTCI และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพของวารสารให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

สำหรับวารสารฉบับปีที่ 22 ฉบับที่ 1 นี้ ได้นำเสนอผลงานวิจัยที่มีความหลากหลายและทันสมัยในศาสตร์ทางด้านการศึกษาและจิตวิทยา มีบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมจำนวน 5 บทความ ได้แก่ (1) ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (2) ความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน อายุ 13 - 18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี (3) การศึกษากลวิธีทางตั้งชื่อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน "Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี" (4) แผนพัฒนาการแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570: การวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนและระบบการแนะแนว และ (5) วิธีการสอนขับร้องเพลงป๊อปออนไลน์บนแพลตฟอร์มติ๊กต็อกในประเทศจีน (บทความภาษาอังกฤษ) กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาทางวิชาการในฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา คณาจารย์ นักวิจัย และผู้ที่สนใจในสาขาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลความรู้เพื่อการพัฒนางานวิจัยและการปฏิบัติทางการศึกษาในวงกว้าง

ทาง วารสารวิจัยทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคมศาสตร์ (JPRESS) ขอเชิญชวนนักวิจัยและนักวิชาการส่งบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ในสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการพิจารณาที่ได้มาตรฐาน กองบรรณาธิการมุ่งพัฒนาคุณภาพวารสารอย่างต่อเนื่องและยินดีรับข้อเสนอแนะจากผู้อ่าน

สุดท้ายนี้ วารสารฯ ขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนวารสารมาโดยตลอดและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะพบกันใหม่ในฉบับถัดไป

ดร.จตุพร นามเย็น
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลทั่วไปของวารสาร	
บทบรรณาธิการ	
บทความวิจัย	
ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 The Effects of Using Communicative Language Teaching and SQ4R Technique on English Reading Comprehension Ability of 5 th Grade Students เพชรรัตน์ ป่วนครบุรี สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์ ดุสิต ขาวเหลือง	1 - 14
ความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน อายุ 13-18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี Psychological Resilience Among 13-18-Year-Old Students in a School in Nonthaburi Province เอกรัก ไชยสถาน กาญจนา มังศรีกรี นนทกร อุดมศรีอนันต์	15 - 27
การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรม ตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน "Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี" A Study of Chapter Naming Strategies and the Reflection of Digital Age Social Issues through Child Characters' Traits and Behaviors in the Youth Literature "Becoming a Butterfly: The Journey of Multicolored Butterflies" ประภากร พาป้อ	28 - 42
แผนพัฒนาการแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570: การวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนและระบบการแนะแนว The National Guidance and Counseling Development and Activity Plans for Basic Education (2023-2027): A Research and Development Study to Enhance Student Competencies and Guidance System เกษศิรินทร์ สุวรรณสุนทร	43 - 57
วิธีการสอนขับร้องเพลงป๊อปออนไลน์บนแพลตฟอร์มติ๊กต็อกในประเทศจีน The Pop Vocal Music Online Teaching Method on TikTok Platform in China ชีหยวน ซู ตรีกีพ บุญแย้ม	58 - 79

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่าน
แบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Effects of Using Communicative Language Teaching
and SQ4R Technique on English Reading Comprehension Ability
of 5th Grade Students

เพชรรัตน์ ปวนครบุรี*¹, สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์² และ ดุสิต ขาวเหลือง³
Petcharat Paunkhonburi*¹, Sirawan Jaradrawiwat² and Dusit Khawloueng³

*Corresponding Author, email: petcharatpaunkhonburi@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 36 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ t -test และค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังจากเรียนด้วย

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ M. Ed. Student, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Burapha University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² Asst. Prof., Dr., Faculty of Education, Burapha University, Advisor

³ รองศาสตราจารย์, ดร., คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

³ Assoc. Prof., Dr., Faculty of Education, Burapha University, Co-Advisor

การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอน ภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อ ความเข้าใจของนักเรียนมีค่าเท่ากับ 0.5021 และ 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษา เพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.82$)

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร, เทคนิคการอ่านแบบ SQ4R

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare the students' ability of English reading comprehension before and after learning with the Communicative Language Teaching approach and the SQ4R technique, 2) to study the effectiveness index of teaching management based on the Communicative Language Teaching approach and the SQ4R technique on English reading comprehension ability, 3) to study students' satisfaction with the learning management based on the Communicative Language Teaching approach and the SQ4R technique. The sample group consisted of 5th grade students from Wathuaypong School, Rayong Province. The sample consisted of a classroom with 36 students during the second semester of the 2024 academic year, obtained through cluster random sampling. The research instruments included: 1) the lesson plans, 2) the English Reading Comprehension Test, and 3) the satisfaction questionnaire. This research applied a one-group pretest-posttest design experiment. The data were analyzed using the mean, standard deviation, dependent sample *t*-test, and effectiveness index (E.I.). The results of the study were as follows: 1) the students' ability of English reading comprehension after using the Communicative Language Teaching approach and the SQ4R technique, was significantly higher than the ability before the learning process with a significant level of .05, 2) the effectiveness index (E.I.) of Communicative Language Teaching approach and the SQ4R technique for the 5th grade students was found to be 0.5021, indicating the increased level of English reading comprehension ability, and 3) the level of satisfaction with learning management, based on the Communicative Language Teaching approach and the SQ4R technique for the 5th grade students, was at an excellent level ($\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.82$).

Keywords: Communicative Language Teaching, SQ4R Technique, Reading Comprehension

บทนำ

ในปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเอื้อต่อการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม และวิถีทัศน์ของชุมชนโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2570 กลยุทธ์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เน้นพัฒนากำลังคนในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษ มีเป้าหมายพัฒนาระดับความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษตามมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ (CEFR) ให้เพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากแผนการศึกษาแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาคนให้มีสมรรถนะและความสามารถแข่งขันนั้นจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญโดยเฉพาะการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

รายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 37.32 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) และปีการศึกษา 2567 ลดลงเหลือร้อยละ 33.49 ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบทั้ง 2 ปีการศึกษา ลดลงจากเดิม 3.83 คะแนน ร้อยละ นอกจากนี้ รายงานผลการสอบโอเน็ต ปีการศึกษา 2567 ในระดับโรงเรียนวัดห้วยโป่ง มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 26.03 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ เมื่อพิจารณาผลการทดสอบรายข้อ พบว่า ด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่ามาตรฐานการเรียนรู้อื่น (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะทางด้านการสื่อสาร

วิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (สมิตรา อังวัฒนกุล, 2539) มีพื้นฐานจากแนวคิดว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมุ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารอย่างเป็นระบบระเบียบ โดยมีจุดมุ่งหมายและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้การสื่อสารถูกต้องและเหมาะสมเป็นที่ยอมรับในบริบทการใช้ภาษาจริง สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร 5 ขั้นตอน วัฏจักรนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm Up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน มีความพร้อมก่อนที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ ขั้นที่ 2 ขั้นการนำเสนอ (Presentation) เป็นขั้นนำเสนอบทเรียน (Language Input) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) เป็นการฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์เดียวกันกับที่ครูผู้สอนนำเสนอ ขั้นที่ 4 ขั้นการนำไปใช้ (Production) โดยที่ขั้นนี้ต้องออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เสมือนจริง ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap Up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้สรุปสาระสำคัญของบทเรียน มีงานวิจัยสนับสนุนเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ปฐิพัทธ์ อุภุช, 2564) จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นสามารถพัฒนาการเรียนรู้และทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยได้สอบถามผลการสอบปลายภาคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2567 โดยเฉพาะการอ่านภาษาอังกฤษต่ำกว่าที่กำหนดไว้ และเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการพูด การฟัง และการเขียน ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน มีคะแนนน้อยกว่าทักษะอื่น ๆ ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะสำคัญต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้เรียนมีโอกาสดูพบเห็นและใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ทักษะการอ่านจึงมีบทบาทความสำคัญมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจ และสนใจปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่ได้รับการแก้ไข้ปัญหา

เทคนิคการอ่านแบบ SQ4R คือ เทคนิคการสอนอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญของเรื่อง โดยให้นักเรียนอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อสำรวจใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน แล้วตั้งคำถาม โดยการเปลี่ยนใจความสำคัญในเนื้อเรื่องให้เป็นคำถาม จากนั้นให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องโดยละเอียด และจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทอ่าน (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2562) มีงานวิจัยที่สนับสนุนของ พัทธวรรณ สุวรรณ และคณะ (2567) พบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ นักเรียนที่ได้เรียนด้วยการเรียนรู้ดังกล่าว มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น เทคนิคการอ่านแบบ SQ4R สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการสอนภาษาเพราะสามารถนำไปใช้สื่อสารได้จริง และเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ซึ่งเป็นเทคนิคที่มีขั้นตอนแบบแผนที่ชัดเจนเหมาะสำหรับการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R จึงได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

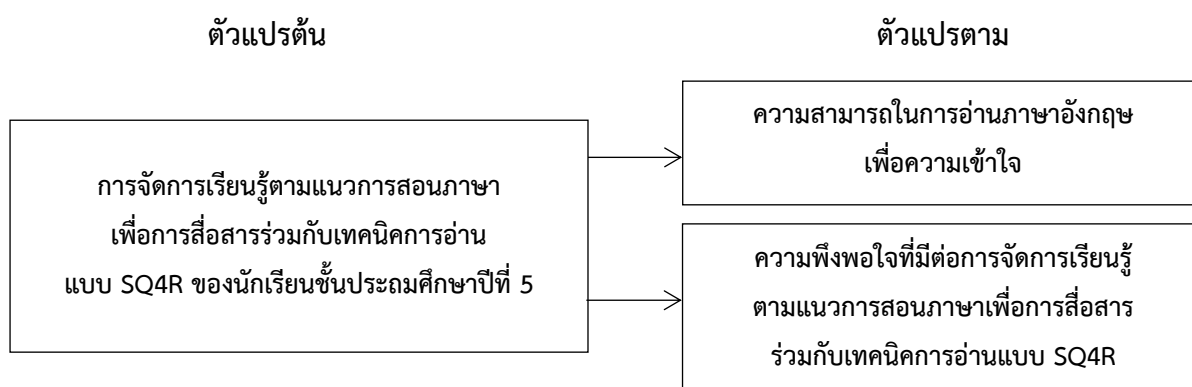
สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

นักเรียนที่ได้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 ภาคเรียนที่ 2 การศึกษา 2567 จำนวน 4 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 143 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนวัดห้วยโป่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 ภาคเรียนที่ 2 การศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับฉลากเลือกห้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 Entertainment จำนวน 5 แผนใช้เวลาในการสอน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาและประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.69-4.75 ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จำนวน 2 ชุด ที่ออกแบบมาในลักษณะคู่ขนาน สำหรับใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผ่านการพิจารณาและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.66-1.00 การหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ค่าความยากง่าย (p) อยู่ช่วงระหว่าง 0.25-0.78 2) ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.22-0.50 และ 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 0.80 ขณะที่ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 0.81

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ การแปลความหมายค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของแบบสอบถามความพึงพอใจ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาและประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R มีค่าอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นเตรียมผู้เรียนก่อนดำเนินการทดลอง

3.2 ขั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ (Pre-test) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

3.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจำนวน 5 แผนการเรียนรู้ในแต่ละแผนใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 10 ชั่วโมง

3.2.3 หลักจากจบการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ผู้วิจัยให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ (Post-test) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และนำแบบสอบถามความพึงพอใจ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียนโดยหาค่า dependent sample t-test ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

4.2 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้เรียนหลังการทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

ผลการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนความสามารถก่อนเรียนเท่ากับ 6.83 ($\bar{X} = 6.83, S.D. = 2.63$) และหลังเรียนเท่ากับ 13.44 ($\bar{X} = 13.44, S.D. = 2.09$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

องค์ประกอบอ่าน เพื่อความเข้าใจ	n	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p-value (one-tailed)
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การแปลความ	36	8	3.14	1.27	5.69	1.17	14.94*	0.000
การตีความ	36	6	1.64	0.87	3.64	0.83	12.18*	0.000
การขยายความ	36	6	2.17	0.97	4.06	0.75	12.33*	0.000
รวม	36	20	6.83	2.63	13.44	2.09	13.25*	0.000

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นแต่ละองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การแปลความ การตีความและการขยายความ โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของด้านการแปลความ เท่ากับ 3.14 ($\bar{X} = 3.14$, $S.D. = 1.27$) และหลังเรียนเท่ากับ 5.69 ($\bar{X} = 5.69$, $S.D. = 1.17$) ด้านการตีความ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 1.64 ($\bar{X} = 1.64$, $S.D. = 0.87$) หลังเรียนเท่ากับ 3.64 ($\bar{X} = 3.64$, $S.D. = 0.83$) ด้านการขยายความมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ($\bar{X} = 2.17$, $S.D. = 0.97$) หลังเรียนเท่ากับ 4.06 ($\bar{X} = 4.06$, $S.D. = 0.75$) เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 6.83 ($\bar{X} = 6.83$, $S.D. = 2.63$) และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 13.44 ($\bar{X} = 13.44$, $S.D. = 2.09$) สรุปได้ว่า ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจทั้ง 3 ด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การแปล การขยายความ และการตีความ

2. ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R

ผลคูณของจำนวนนักเรียน กับคะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน หลังเรียน	ผลรวมคะแนน ก่อนเรียน	E.I.
720	484	246	0.5021

E.I. = 0.5021

จากตารางที่ 2 ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมีค่าเท่ากับ 0.5021 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน โดยมีความก้าวหน้าในการอ่านเพื่อความเข้าใจคิดเป็นร้อยละ 50.21

3. ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการ	การวิเคราะห์ข้อมูล		การจัดอันดับ	
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลค่า	
1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.19	0.84	มาก	3
2. ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	4.36	0.90	มาก	2
3. ด้านสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้	4.52	0.65	มากที่สุด	1
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.01	0.89	มาก	4
ภาพรวม	4.27	0.82	มาก	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ 1) ด้านสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.65) 2) ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.90) 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.84) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.89) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

2. ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจมีค่าเท่ากับ 0.5021 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน โดยมีความก้าวหน้าในการอ่านเพื่อความเข้าใจคิดเป็นร้อยละ 50.21

3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.82)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่ได้รับหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ได้สร้างชิ้นนันทนาการอย่างมีระบบ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาที่มีไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งนอกจากที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ในเรื่องไวยากรณ์ภาษาแล้ว ผู้เรียนยังต้องมีความรู้ในสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือตัวภาษา (Widdowson, 1978) การสอนภาษาแบบสื่อสารไม่ใช่การสอนเฉพาะการสนทนา แต่รวมถึงการจัดกิจกรรมการอ่านและการเขียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตีความ (Interpret) สื่อความ (Express) และหาความหมาย (Negotiate) อีกด้วย นอกจากนี้ การสอนเพื่อสื่อสารให้ความสำคัญกับการตีความและการใช้ภาษาให้เหมาะสม (Savignon, 2002) การสอนอ่านแบบ SQ4R ถือว่าเป็นวิธีการสอนอ่านที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดที่อ่านได้รวดเร็วขึ้น นักเรียนสามารถจับใจความของเรื่องได้ดี บอกรายละเอียด และจดจำเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ยังสามารถทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2562) ดังนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ โดยกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เริ่มจากศึกษาสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R กำหนดเนื้อหาและคัดเลือกเนื้อหาโดยเลือกเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ เลือกเนื้อหาโดยอยู่ในความสนใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เลือกเนื้อหาที่มีความง่ายเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของนักเรียน สามารถนำเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) นำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมก่อนที่จะเรียนเนื้อหาใหม่ ให้นักเรียนได้สำรวจ (Survey) นักเรียนฝึกการอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง การอ่านในขั้นนี้ผู้สอนควรจำกัดเวลาไม่ให้มากเกินไปและตั้งคำถาม (Question) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น เพราะคำถามจะช่วยให้นักเรียนระลึกถึงความรู้เดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 2) นำเสนอบทเรียน (Presentation) มุ่งเน้นการให้นักเรียนได้รับความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันโดยทั่วไป รวมทั้งวิธีการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการออกเสียง ความหมาย คำศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ และหลักภาษา (Grammatical) 3) ฝึกฝน

(Practice) นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งจะเรียนรู้ใหม่ ผู้สอนและนักเรียนอ่าน (Read) ข้อความในบทหรือตอน นั้นซ้ำ ๆ อย่างละเอียด และในขณะเดียวกันก็ค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ได้ตั้งไว้ ในขั้นนี้จะเป็นการอ่านเพื่อ จับใจความและจับประเด็นสำคัญโดยแท้จริงในขณะที่กำลังอ่านอยู่ 4) นำไปใช้ (Production) นักเรียนจด บันทึกรายละเอียดต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน (Record) นักเรียนเขียนสรุปใจความสำคัญ โดยพยายามใช้ภาษาของ ตนเอง ถ้ายังไม่แน่ใจในบทใดหรือตอนใด ให้กลับไปอ่านซ้ำใหม่ (Recite) นักเรียนวิเคราะห์ วิเคราะห์ บทอ่านที่ นักเรียนได้อ่าน แล้วแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องหรือความคิดเห็นต่าง บางครั้งอาจขยายความสิ่งที่ได้อ่านโดยการเชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านกับความรู้เดิมโดยใช้ภาษาอย่าง ถูกต้อง (Reflect) และ 5) สรุป (Wrap up) เป็นขั้นสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปเนื้อหากิจกรรม และสิ่งที่ได้เรียนรู้

ผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนขององค์ประกอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนทั้ง 3 ด้าน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การแปล การขยายความ และการตีความ แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนขององค์ประกอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ อันดับที่ 1 คือ การแปลความ เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ วลี และประโยค รู้จักตั้งคำถามและอ่านอย่างมี จุดมุ่งหมาย ส่วนองค์ประกอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ อันดับที่ 2 คือ การขยายความ เนื่องจาก หลังการอ่านแล้วนั้น นักเรียนได้นำเนื้อหาในบทอ่านมาพูดคุยสื่อสารร่วมกับเพื่อนและครู กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนสามารถขยายความคิดให้กว้างไกลกว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในบทอ่าน นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดเห็นของตนกับบทอ่านเข้าด้วยกันได้ และอันดับที่ 3 คือ การตีความ ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเนื่องจากนักเรียนในวัยนี้อยู่ในช่วงวัยที่เริ่มพัฒนาการด้านการเข้าใจแบบ นามธรรม จึงทำให้ความสามารถในการตีความ อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ การสอนภาษาเพื่อส่งเสริมให้ นักเรียนได้ใช้ภาษาในบริบท หรือสถานการณ์จริงให้มากที่สุด โดยมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบริบท นั้น ๆ นักเรียนเกิดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติ เน้นการปฏิบัติจริง เป็นการฝึกฝน โดยใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามโครงสร้างทางภาษา สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539) กล่าวว่า วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารมุ่งเน้นที่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้ ภาษา (Use) ตามความมุ่งหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ และแม้จะให้ความสำคัญแก่ความคล่องแคล่วในการใช้ ภาษา (Fluency) แต่ก็ไม่ได้ละเลยเรื่องความถูกต้องของภาษา (Accuracy) นอกจากนี้ การจัดการเรียน การสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ส่งผลให้นักเรียนอ่านเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน แบบแผน มีจุดมุ่งหมายในการอ่าน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจในการอ่านเนื้อหา สามารถแปลความ ตีความ ขยายความ จับใจความประเด็นสำคัญและสรุปเนื้อหาที่อ่านด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2562) กล่าวว่า การสอนแบบ SQ4R จะช่วยให้นักเรียนสามารถสำรวจหาข้อมูลที่สำคัญของเรื่องที่ อ่าน มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเนื้อหา สามารถตีความ วิเคราะห์ข้อความ และสามารถเดาความหมายของ คำศัพท์ที่อ่านได้ แนวการสอนต่างมีจุดเด่นและสามารถพัฒนาความสามารถในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ธิดา ทองจันทร์ และสุดากาญจน์ ปัทมดิลก (2565) ได้ศึกษาวิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการใช้ผังกราฟิก เพื่อการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้น ป.5 และพบว่า มีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 76.11/84.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ในด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าว ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีค่าเท่ากับ 0.5021 แสดงให้เห็นว่า การมีความสามารถพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน โดยมีความก้าวหน้าในการอ่านเพื่อความเข้าใจ อยู่ที่ร้อยละ 50.21 ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจอย่างชัดเจน นักเรียนมีความสามารถแปลความ ตีความ ขยายความ แสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับตนเองได้ การออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวกับบทอ่าน ส่งผลให้เกิดความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น

2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.27$, $S.D. = 0.82$) เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งการอ่าน การสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม ช่วยกันออกแบบกิจกรรมนำเสนอต่อชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวความคิดของ Richards (2006) กล่าวว่า หลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาที่สอง ให้เกิดผลเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการกำหนดชิ้นงาน ภาระงาน และแบบฝึกหัดที่เอื้อต่อการใช้ภาษาในการแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้สามารถฝึกใช้ภาษาใหม่ได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้ภาษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของเนื้อหาของบทอ่าน ให้สอดคล้องกับวัยของนักเรียน มีความน่าสนใจ มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน จากการศึกษาด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจพิจารณาในแต่ละด้าน ประกอบไปด้วย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีและดีมาก ผลการศึกษาแบบสอบถามความพึงพอใจรายข้อ พบว่า “เนื้อหาของบทอ่านมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน” มีค่าความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อเรียงอันดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย อยู่ในอันดับที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนสนใจบทอ่าน ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เหมาะสมกับวัย สร้างความเพลิดเพลิน และมีความคล้อยคลึงกับชีวิตของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนได้เปรียบเทียบกับบทอ่านและความรู้เดิมของนักเรียน ทำให้บทอ่านมีน่าสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดของฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542) กล่าวว่าความต้องการและความสนใจในการอ่านของเด็กวัย 8-12 ปี ดังนี้ เด็กวัยนี้จะเข้าใจคำเปรียบเทียบ สนใจเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงมากขึ้น

เด็กชายสนใจเรื่องการผจญภัย วิทยาศาสตร์ เด็กหญิงจะชอบการแต่งกายเสื้อผ้า การบ้านการเรือน ยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะชอบเหมือนกัน เช่น วรรณคดี นิทาน นิยายสำหรับเด็กง่าย ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาริปีะ รักดี (2562) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ 2W3P โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุด A Little Guide มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.57/81.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 81.48 ได้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ 2W3P โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุด A Little Guide โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ4R ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ขั้นตอนการอ่าน (Read) ควรเพิ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ เนื่องจากธรรมชาติของการฝึกฝนการอ่านมักจะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย
2. การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ครูผู้สอนควรจัดเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัย และต้องคำนึงถึงความสามารถและความรู้เดิมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. องค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจด้านการตีความได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด จากทั้ง 3 องค์ประกอบ จึงควรมีงานวิจัยที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาในส่วนความสามารถในการตีความภาษาอังกฤษต่อไป
2. จากการศึกษาความพึงพอใจด้านประโยชน์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ควรมีการวิจัยและศึกษาวิธีการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น STAD JIGSAW กิจกรรมเกม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กานต์ธิดา ทองจันทร์ และ สุดากาญจน์ ปัทมดิลก. (2565). การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการใช้ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *Journal of Buddhist Education and Research*, 8(1), 81-93. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/256296>

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน (Reading and Reading Promotion)*. ศิลปบรรณาการ.
- ชาร์ปียะ รัตติ. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ 2W3P โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุด A little Guide เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(5), 42-48.
- ปฎิพัทธ์ อุกฤษ. (2564). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2564/M131145/Ukrit%20Patipat.pdf>
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7 ฉบับปรับปรุงใหม่). สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พัชรารัตน สุวรรณ, รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์ และ สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์. (2567). ผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 35(2), 62–83. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/267990>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net)*. <https://newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Notice/FrBasicStat.aspx>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2567). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net)*. <https://newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Notice/FrBasicStat.aspx>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2545). *การนิเทศเพื่อพัฒนาการวิจัยในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, พงษ์จันทร์ สุขยิ่ง, จินตนา วีระเกียรติสุนทร และ พิวิศา นภารัตน์. (2562). *หลากหลายวิธีสอน...เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- สมิตรา อังวัฒนกุล. (2539). *วิธีสอนภาษาอังกฤษ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Richards, J. C. (2006). *Communicative language teaching today*. Cambridge University Press.
- Savignon, S. J. (2002). Communicative curriculum design for the 21st century. *English Teaching Forum*, 40(1), 2-7.
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford: Oxford University.

ความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน อายุ 13-18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง
ในจังหวัดนนทบุรี
Psychological Resilience Among 13-18-Year-Old Students in a School
in Nonthaburi Province

เอกรัก ไชยสถาน*¹, กาญจนา มังกรักษ์¹ และ นนทกร อุดมศรีอนันต์¹
Eakarak Chaiyasatarn*¹, Kanjana Mungkarak¹ and Nontakorn Udomsrianan¹

*Corresponding Author, email: eakarak63@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนอายุ 13-18 ปี 2) เปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี กับ 16-18 ปี 3) เปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนเพศชาย เพศหญิง และ LGBTQA+ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อายุระหว่าง 13-18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 570 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินความเข้มแข็งทางใจในเด็ก อายุ 13 - 18 ปี ซึ่งพัฒนาโดยกองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 570 คน มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 ระดับปานกลาง 397 คน คิดเป็นร้อยละ 69.65 และระดับสูงจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 21.191 ($\bar{X} = 21.191, S.D. = 4.614$) 2) ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.15 ($\bar{X} = 21.15, S.D. = 4.63$) ความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 16-18 ปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.27 ($\bar{X} = 21.27, S.D. = 4.59$) คะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี กับนักเรียนอายุ 16-18 ปี ไม่แตกต่างกัน 3) ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.66 ($\bar{X} = 21.66, S.D. = 4.47$) นักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.75 ($\bar{X} = 20.75, S.D. = 4.72$) และนักเรียน LGBTQA+ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.19 ($\bar{X} = 21.19, S.D. = 4.61$) ดังนั้น คะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียน LGBTQA+ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

คำสำคัญ: ความเข้มแข็งทางจิตใจ, สุขภาพจิต, วัยรุ่น

¹ ครู, กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา, โรงเรียนศรีบุญยานนท์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

¹ Teacher, Learning Area of Health and Physical Education, Sriboonyanon School, The Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi

Abstract

This research study aimed to 1) examine the level of psychological resilience among students aged 13 - 18 years, 2) compare the psychological resilience between students aged 13 - 15 years and 16 - 18 years, and 3) compare the psychological resilience among male, female, and LGBTQA+ students. The sample consisted of 570 students in Grades 7 to 12, aged 13 - 18 years, from a secondary school in Nonthaburi Province, selected via stratified random sampling. The research instrument was the Resilience Scale for Children aged 13 - 18, developed by the Department of Mental Health, Ministry of Public Health, Thailand. The results revealed that: 1) the overall psychological resilience of these students was at a moderate level (69.65%), followed by a low level (18.25%), and a high level (12.10%). The overall mean score was 21.19 ($\bar{X}$ = 21.191, $S.D.$ = 4.614). 2) There was no statistically significant difference in resilience between students aged 13 - 15 years ($\bar{X}$ = 21.15, $S.D.$ = 4.63) and 16 - 18 years ($\bar{X}$ = 21.27, $S.D.$ = 4.59) at the .05 level. 3) There was no statistically significant difference in resilience among male ($\bar{X}$ = 21.66, $S.D.$ = 4.47), female ($\bar{X}$ = 20.75, $S.D.$ = 4.72), and LGBTQA+ students ($\bar{X}$ = 21.19, $S.D.$ = 4.61) at the .05 level.

Keywords: Psychological Resilience, Mental Health, Adolescents

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรม ความคิด และสถานะจิตใจของเด็กและเยาวชน การปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องมี “ความเข้มแข็งทางจิตใจ” (Mental Toughness) ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลสามารถเผชิญและจัดการกับปัญหา อุปสรรค หรือความกดดันในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การยูนิเซฟ (UNICEF Thailand, 2021) รายงานว่า เยาวชนทั่วโลกต้องเผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าในอัตราที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และการรับรู้ ความเข้มแข็งทางจิตใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปรับตัวต่อแรงกดดันทางวิชาการ ความคาดหวังจากครอบครัว การเปรียบเทียบทางสังคม และความไม่มั่นคงทางอารมณ์จากปัจจัยภายนอก นักเรียนต้องเผชิญกับแรงกดดันมากมาย ทั้งจากด้านวิชาการ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางสังคม และผลของเทคโนโลยีสารสนเทศที่แพร่หลาย การมีความเข้มแข็งทางจิตใจ (Mental Toughness, Resilience หรือ Hardiness) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถเผชิญกับความเครียด และฟื้นตัวจากปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกาญจนา นาคปัจฉิมสกุล และคณะ (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความแข็งแกร่ง ทางจิตใจของนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแข็งแกร่งทางจิตใจ ได้แก่ ความยืดหยุ่นทางอารมณ์ การเผชิญปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการมองโลกในแง่ดี และระดับความเข้มแข็งทางจิตใจในกลุ่มนักเรียนไทยโดยทั่วไปมีความแตกต่างตามบริบทของโรงเรียนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มที่อาศัยในสถานสงเคราะห์ มีคะแนนค่อนข้างสูง โดยมีปัจจัยเชิงสังคม การเชื่อมโยง และพฤติกรรมในการเผชิญปัญหาเป็นตัวทำนายสำคัญ (นฤเนตร จุฬากาญจน์ และคณะ, 2564)

ในประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและพัฒนาทางอารมณ์ของนักเรียนควบคู่ไปกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หนึ่งในสมรรถนะสำคัญดังกล่าว คือ “ทักษะการจัดการอารมณ์” ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเข้มแข็งทางจิตใจ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2564) อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในสถานศึกษาจำนวนมากยังสะท้อนว่านักเรียนจำนวนไม่น้อยขาดทักษะในการเผชิญความเครียด เมื่อเผชิญกับความล้มเหลว นักเรียนมักมีความประหลาดทางอารมณ์ ขาดแรงจูงใจ หรือยอมแพ้ง่าย นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ถือเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความประหลาดต่อแรงกดดันทางอารมณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2566) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเติมเต็มความเข้มแข็งทางจิตใจไว้ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ รู้สึกดีกับตัวเอง จัดการกับชีวิตได้ มีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน และมีจุดหมายในชีวิต ซึ่งล้วนเป็นตัวแปรสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียน การมีสุขภาวะทางจิตที่ดี และการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นหัวใจสำคัญของการมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ มีความสุข ผีกลืนและสร้างได้

ความเข้มแข็งทางจิตใจ หรือ RQ (Resilience Quotient) คือ พลังสุขภาพจิตที่สำคัญสำหรับคนเรา เป็นความสามารถทางอารมณ์และจิตใจในการปรับตัวให้กลับสู่ภาวะปกติหากพบเหตุการณ์วิกฤตหรือความยากลำบากในชีวิต ยิ่งในปัจจุบันความสับสนวุ่นวายและเทคโนโลยีเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทำให้คนเรามีความอดทนน้อยลง โดยเฉพาะในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่แต่ยังมีประสบการณ์ไม่มากนัก แต่กลับมีความเปลี่ยนแปลงมากมายที่เข้ามาในชีวิต จึงอาจทำให้เกิดความคับข้องใจ รู้สึกวิตกกังวลกับปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สถานการณ์ปัญหาวัยรุ่นไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีความหลากหลายของปัญหาส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง จากสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง มีปัจจัยเสี่ยงมากมายที่ยั่วยุวัยรุ่นให้หลงทาง ดังนั้น ความเข้มแข็งทางจิตใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากปัญหาความรุนแรง การทำร้ายตนเองและผู้อื่น รวมถึงการฆ่าตัวตายในวัยรุ่น ส่วนหนึ่งมาจากการขาดความเข้มแข็งทางจิตใจ ทำให้ขาดความสามารถในการจัดการกับปัญหาและวิกฤตที่เกิดขึ้น (กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต, 2562)

กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2562) ได้แบ่งองค์ประกอบของพลังสุขภาพจิตออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ อึด ยืด สู้ 1) พลังอึด หมายถึง การที่คนเรามีความทนทานต่อความกดดัน มีจิตใจมั่นคง ไม่หวั่นไหว สามารถควบคุมจิตใจ แม้มีเรื่องเครียด ทุกข์ใจมากก็ยังสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ส่วนใหญ่คนที่พลังอึดมักมีมุมมองว่า ไม่ใช่เราที่ลำบากอยู่คนเดียว เมื่อมีความทุกข์เข้ามา ไม่นานก็ต้อง

ผ่านไป ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ไข ชีวิตไม่ได้แย่ไปเสียทั้งหมด ถึงอย่างไรก็ยังมีเรื่องดี ๆ อยู่บ้าง จากมุมมองดังกล่าวจึงทำให้สามารถหาหนทางระบายความเครียดได้ มีหนทางที่ช่วยให้อดทนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น มีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน รู้จักมองส่วนดีหรือคุณค่าของตน คิดถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น พลังยึดเป็นพื้นฐานจิตใจที่สำคัญของคนมีพลังสุขภาพจิตที่ดี อาจสังเกตได้จากบางคนที่มีความทุกข์ ความเครียดมาก แต่ก็ยังสามารถดำเนินชีวิตประจำวันต่อไปและทำหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ 2) พลังยึด หมายถึง มีขวัญและกำลังใจ การสร้างแรงจูงใจให้ตัวเอง ไม่ท้อถอย หรือมีกำลังใจจากคนรอบข้าง เช่น มีครอบครัวเป็นที่พึ่ง คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ คิดถึงความสำเร็จที่ผ่านมา คิดถึงสิ่งที่มีคุณค่าต่อใจ การอยู่กับปัจจุบัน ค่อย ๆ คิดแก้ไข ทำไปทีละขั้นตอน อย่ากังวลหรือกลัวไปล่วงหน้า การที่คนเราจะฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคไปได้ ส่วนหนึ่งต้องมีกำลังใจ ปัญหาที่ยากยิ่งต้องอาศัยกำลังใจ เพื่อเพิ่มความกล้าหาญที่จะทำตัวให้เข้มแข็ง เพื่อลุกขึ้นมาสู้หรือเอาชนะอุปสรรคไปยังเป้าหมายที่ต้องการ 3) พลังสู้ หมายถึง พร้อมสู้กับปัญหา หาที่ปรึกษา หาทางออกหลาย ๆ ทาง ซึ่งน้ำหนักกว่าวิธีการใดเป็นวิธีการที่ดี ไม่ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยใช้อารมณ์ ต้องคิดให้รอบคอบ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์วิกฤต เหตุการณ์ไม่คาดฝันมักเป็นเรื่องใหญ่ ไม่เคยพบมาก่อน จึงต้องอาศัยทั้งร่างกายและแรงใจในการสู้กับปัญหา ซึ่งทำได้โดย ประเมินตนเองว่าสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเองได้หรือไม่ใช้ความสามารถของตัวเองที่มีในการหาทางออก เช่น การพูดจาต่อรอง การวิเคราะห์หาทางออก ขอคำปรึกษา หรือพึ่งพาความช่วยเหลือจากคนอื่น กรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตัวเองได้

เนื่องจากโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมและเศรษฐกิจที่หลากหลาย และโรงเรียนต้องเผชิญความคาดหวังจากผู้ปกครองในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างสูง บริบทเหล่านี้อาจส่งผลให้ระดับแรงกดดันต่อจิตใจแก่นักเรียนสูงขึ้น การแข่งขันสูงทั้งในเชิงวิชาการและกิจกรรม มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ การวัดผลที่เข้มข้น และมีความคาดหวังจากผู้ปกครองค่อนข้างสูง สภาพแวดล้อมดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งนักเรียนกำลังเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งต้องเผชิญกับแรงกดดันในการเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยหรือเลือกเส้นทางชีวิต การศึกษาความเข้มแข็งทางจิตใจในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถวางแผนและเสริมสร้างได้ตรงกับความต้องการของนักเรียนแต่ละช่วงวัย การสำรวจองค์ประกอบความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเชียงใหม่ พบองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการอารมณ์ การทบทวนอย่างมีสติ การตั้งเป้าหมายและความเชื่อมั่นในตนเองร่วมกับสัมพันธ์ภาพที่ดี และมีความเชื่อมั่นสูง (ธนะดี สุริยะจันทร์หอม, 2567) นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยในประเทศไทยที่ใช้โปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจให้กับนักเรียน เช่น โปรแกรมในโรงเรียนเชียงใหม่ที่เพิ่มคะแนนความทนทานทางใจจากก่อนเป็นหลังโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ธนะดี สุริยะจันทร์หอม, 2566) สอดคล้องกับ สิริวัฒน์ ศรีเครือดง และพรทิพย์ เกศตระกูล (2567) ที่พบว่าโปรแกรมสวดมนต์ ฝึกสมาธิ และกิจกรรมสร้าง Self-Worth ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้มแข็งทางจิตใจเพิ่มขึ้นจาก 3.68 เป็น 4.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจสูง

จะสามารถควบคุมอารมณ์ มีแรงจูงใจภายในที่มั่นคง มีทัศนคติบวก และสามารถฟื้นตัวได้รวดเร็วจากความล้มเหลว ในขณะที่นักเรียนที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจต่ำ มีแนวโน้มสูงที่จะเกิดความเครียดสะสม ความวิตกกังวล และภาวะหมดไฟทางอารมณ์ (Emotional Burnout) การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงตนในสังคมอย่างมีคุณค่าและมีความสุข อย่างไรก็ตาม การวางแผนส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้จำเป็นต้องเริ่มจากการศึกษาและประเมินระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนในสถานศึกษาที่ชัดเจนก่อน เพื่อให้สามารถออกแบบกิจกรรมที่ตรงกับบริบท ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม การศึกษาระดับความเข้มแข็งทางจิตใจในภาพรวมเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการวางแผนพัฒนาผู้เรียนได้อย่างตรงจุด เนื่องจากวัยรุ่นในช่วงอายุต่างกัน มีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมที่แตกต่างกัน โดยช่วงต้น (13-15 ปี) เป็นช่วงการปรับตัวเข้าสู่สังคมเพื่อนและระบบการเรียนใหม่ ในขณะที่ช่วงปลาย (16-18 ปี) ต้องเผชิญกับความกดดันด้านการศึกษาต่อและการค้นหาอัตลักษณ์ตนเองที่เข้มข้นกว่า นอกจากนี้ ในบริบทสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายทางเพศ การรับรู้และแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนเพศชาย เพศหญิง และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQA+) อาจมีบริบทที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากความคาดหวังทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามช่วงอายุและเพศ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลที่มีการขยายตัวของความเป็นเมืองสูง บริบทดังกล่าวทำให้นักเรียนต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีการแข่งขันทางวิชาการอย่างเข้มข้น เพื่อตอบสนองต่อค่านิยมและความคาดหวังของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานประสบความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันยังกระตุ้นให้เกิดการเปรียบเทียบทางสังคม ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนเกิดความเครียดสะสม วิตกกังวล และมีความเปราะบางทางอารมณ์ได้ง่าย ข้อมูลจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในระยะที่ผ่านมา พบแนวโน้มที่น่ากังวลคือ มีนักเรียนจำนวนหนึ่งขาดทักษะในการเผชิญปัญหา เมื่อต้องเจอกับความผิดหวังหรือความกดดัน ส่งผลให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและการเรียนตามมา ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความต้องการเร่งด่วนที่จะทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแผนเชิงรุก สำหรับการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตและระบบการให้คำปรึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของนักเรียนในบริบทนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความจำเพาะเจาะจง และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในบริบทของโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี และศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างจำแนกตามช่วงอายุและเพศ เพื่อลดช่องว่าง

องค์ความรู้เรื่องพัฒนาการทางจิตใจในแต่ละช่วงวัยและเพศสภาพ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว และผู้ปกครอง ในการนำไปวางแผนออกแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของนักเรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางใจให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนอายุ 13-18 ปี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี และ 16-18 ปี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียน เพศชาย เพศหญิง และ LGBTQA+

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ 1) ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนอายุ 13-18 ปี 2) ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี และ 16-18 ปี และ 3) ความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียน เพศชาย เพศหญิง และ LGBTQA+ ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,445 คน

เกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อายุระหว่าง 13-18 ปี และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก คือ นักเรียนที่ขาดเรียนในวันที่เก็บข้อมูล หรือไม่ประสงค์จะตอบแบบสอบถาม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 570 คน ได้มา โดยวิธีการดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณของ Krejcie และ Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 522 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Oversampling) เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.2 (จำนวน 48 คน) รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 570 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือข้อมูลสูญหาย

1.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามระดับชั้นเรียน (ม.1-ม.6) เพื่อให้ได้ตัวแทนนักเรียนที่กระจายครอบคลุมทุกระดับชั้น จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากรายชื่อห้องเรียน

1.3 การเลือกพื้นที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกโรงเรียนแห่งนี้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดนนทบุรีที่นักเรียนมีความหลากหลายทางบริบทสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนที่ดีในการสะท้อนภาพรวมปัญหาและความเข้มแข็งทางจิตใจของวัยรุ่นในเขตปริมณฑลได้ อีกทั้งโรงเรียนมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือเพื่อนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

2. เครื่องมือในการวิจัย

แบบประเมินความเข้มแข็งทางจิตใจในเด็ก Resilience Scale (RS-15) สำหรับ 13 - 18 ปี ของกรมสุขภาพจิต (2562) โดยเป็นข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ แบบ Rating Scale แบบ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ไม่จริง = 0 คะแนน จริงบ้าง = 1 คะแนน และ จริงแน่นอน = 2 คะแนน จากนั้นรวมคะแนนทั้ง 15 ข้อ แล้วนำมาแปลผลโดยเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกันจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือสำหรับการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้นำคะแนนรวมมาแปลผลโดยเทียบกับเกณฑ์การประเมินความเข้มแข็งทางจิตใจในเด็ก ซึ่งแปลผลเป็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การตัดสินคะแนนที่แตกต่างตามช่วงอายุ ดังนี้ กลุ่มเด็กอายุ 13-15 ปี คะแนน 0-16 หมายถึง ระดับต่ำ คะแนน 17-26 หมายถึง ระดับปานกลาง และคะแนน 27-30 หมายถึง ระดับสูง สำหรับกลุ่มเด็กอายุ 16-18 ปี คะแนน 0-16 หมายถึง ระดับต่ำ คะแนน 17-27 หมายถึง ระดับปานกลาง และคะแนน 28-30 หมายถึง ระดับสูง

ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิตได้กำหนดความหมายของการแปลผลแต่ละระดับไว้ว่า ระดับต่ำ หมายถึง มีความเข้มแข็งทางใจต่ำกว่าคนส่วนใหญ่ ควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ระดับปานกลาง หมายถึง มีความเข้มแข็งทางใจในระดับเดียวกับคนส่วนใหญ่ และ ระดับสูง หมายถึง มีความเข้มแข็งทางใจดีกว่าคนส่วนใหญ่ ควรได้รับการสนับสนุนให้คงรักษาไว้ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประสานงานกับครูประจำชั้นและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบว่าการตอบแบบสอบถามเป็นไปโดยความสมัครใจ ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับอย่างเคร่งครัด และนำเสนอผลในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผลการเรียน

3.3 ดำเนินการแจกแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 เปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจจำแนกตามช่วงอายุ (2 กลุ่ม) โดยใช้สถิติการทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างอิสระ (Independent Samples t-test)

4.3 เปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจจำแนกตามเพศ (3 กลุ่ม) ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจ (RS-15) ของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี

อายุ (ปี)	RS-15 ต่ำ (คน)	RS-15 ปานกลาง (คน)	RS-15 สูง (คน)	รวม (คน)	$\bar{X}$	S.D.
13	28	122	15	165	21.12	4.61
14	32	71	24	127	20.78	4.63
15	13	58	15	86	21.74	4.66
รวม 13-15 ปี	73	251	54	378	21.15	4.63
ร้อยละ	19.31	66.40	14.29	100.00		
อายุ (ปี)	RS-15 ต่ำ (คน)	RS-15 ปานกลาง (คน)	RS-15 สูง (คน)	รวม (คน)	$\bar{X}$	S.D.
16	10	46	8	64	21.78	4.75
17	12	76	5	93	21.42	4.65
18	9	24	2	35	19.94	4.69
รวม 16-18 ปี	31	146	15	192	21.27	4.65
ร้อยละ	16.15	76.04	7.81	100.00		
รวมทั้งหมด	104	397	69	570	21.19	4.61
ร้อยละ	18.25	69.65	12.10	100.00		

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี จำนวน 378 คน มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจอยู่ในระดับต่ำจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.31 ระดับปานกลาง 251 คน คิดเป็นร้อยละ 66.40 และระดับสูง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 21.151 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.63

นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี จำนวน 192 คน มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจอยู่ในระดับต่ำจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.15 ระดับปานกลาง 146 คน คิดเป็นร้อยละ 76.04 และระดับสูง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.81 มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 21.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.65

นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี จำนวน 570 คน มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจ อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 ระดับปานกลาง 397 คน คิดเป็นร้อยละ 69.65 และระดับสูง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 21.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.61

2. คะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี กับ 16-18 ปี

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี กับ 16-18 ปี

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
13-15 ปี	378	66.32	21.15	4.63	0.29	0.385
16-18 ปี	192	33.68	21.27	4.59		
รวม	570	100.00	21.19	4.61		

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนอายุ 13-15 ปี มีจำนวน 378 คน คิดเป็นร้อยละ 66.32 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจ ($\bar{X}$) เท่ากับ 21.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.63 นักเรียนอายุ 16-18 ปี มีจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 33.68 มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจ ($\bar{X}$) เท่ากับ 21.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.59 คะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียนอายุ 13-15 ปี กับ 16-18 ปี ไม่แตกต่างกัน

3. คะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียน เพศชาย เพศหญิง และ LGBTQA+

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจระหว่างนักเรียน เพศชาย เพศหญิง และ LGBTQA+

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	df	F	p
ชาย	260	45.60	21.66	4.47	2, 567	2.63	.073
หญิง	276	48.40	20.75	4.72			
LGBTQA+	34	6.00	21.234	4.61			
รวม	570	100.00	21.19	4.61			

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจจำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า คะแนนความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนชาย ($\bar{X} = 21.66$, S.D. = 4.47) นักเรียนหญิง ($\bar{X} = 20.75$, S.D. = 4.72) และนักเรียน LGBTQA+ ($\bar{X} = 21.19$, S.D. = 4.61) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $F(2, 567) = 2.63$, $p = .073$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจในภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.65 ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพพื้นฐานในการปรับตัวต่อสภาวะความกดดันได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดพลังสุขภาพจิตของกรมสุขภาพจิต (2562) ที่ระบุว่า บุคคลทั่วไปจะมีต้นทุนทางใจพื้นฐานในการ “อึด ฮึด สู้” เพื่อประคับประคองตนเองให้ผ่านพ้นวิกฤต อย่างไรก็ตาม การที่ยังพบกลุ่มที่มีระดับต่ำ ร้อยละ 18.25 อาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นบางกลุ่มที่ยังต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติม และความจำเป็นในการส่งเสริมสภาวะทางจิตอย่างเป็นระบบ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งครอบครัว โรงเรียน และชุมชน รวมถึงการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตและการดูแลด้านจิตวิทยาอย่างใกล้ชิด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พรธณวดี สมกิตติกานนท์ และถิรวิรินทร์ บุญญาพิพรรณ (2564) ที่พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีความเข้มแข็งทางจิตในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2013) และ Monika และ Shikha (2020) ที่พบว่าวัยรุ่นโดยทั่วไปมีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจในระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางสังคมและประสบการณ์ชีวิต

2. การเปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจจำแนกตามช่วงอายุ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนช่วงอายุ 13-15 ปี และ 16-18 ปี มีระดับความเข้มแข็งทางจิตใจ ไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษานี้สามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson (Psychosocial Theory) ซึ่งจัดให้ช่วงอายุ 12-18 ปี อยู่ในขั้นพัฒนาการเดียวกัน คือ ขั้นการสร้างอัตลักษณ์ปะทะกับความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role Confusion) ทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มต้องเผชิญกับพลวัตทางอารมณ์และกระบวนการค้นหาตัวตนที่คล้ายคลึงกัน จึงส่งผลให้ระดับความเปราะบางและความเข้มแข็งทางจิตมีลักษณะร่วมที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ บริบทของโรงเรียนยังทำหน้าที่เป็นปัจจัยปกป้องที่สำคัญ โดยการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกระดับชั้น ช่วยประคองให้นักเรียนทั้งสองช่วงวัยมีระดับสภาวะทางจิตที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2013) ที่พบว่าปัจจัยด้านอายุเพียงอย่างเดียวไม่ได้ทำให้ระดับความเข้มแข็งทางจิตของวัยรุ่นแตกต่างกัน หากแต่ขึ้นอยู่กับบริบทการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า

3. การเปรียบเทียบความเข้มแข็งทางจิตใจจำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความเข้มแข็งทางจิตของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียน LGBTQA+ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประเด็นนี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า ความเข้มแข็งทางจิตเป็นคุณลักษณะภายในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าในตนเองและทักษะการเผชิญปัญหามากกว่าที่จะถูกกำหนดด้วยเพศสภาพ อีกทั้งในบริบทสังคมปัจจุบันที่มีความตื่นตัวเรื่องความเสมอภาคทางเพศ ทำให้นักเรียนทุกเพศได้รับโอกาสในการแสดงออกและการยอมรับทางสังคมที่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้ความสามารถในการฟื้นตัวจากปัญหาของนักเรียนทุกกลุ่มเพศไม่มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอนัญญา จันทรอยู่จริง (2565) ที่ไม่พบความแตกต่างทางเพศในบริบทนักเรียนไทย เช่นเดียวกับงานวิจัยต่างประเทศของ Monika และ Shikha (2020) และ Hjemdal

et al. (2011) ที่พบว่าเพศไม่ใช่ตัวแปรหลักที่ทำให้ระดับความเข้มแข็งทางจิตใจ (Resilience) ในกลุ่มวัยรุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และกวินทรา คันธรส และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาภาวะสุขภาพจิตและความทุกข์จากประสบการณ์ในอดีตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ และรายได้ ไม่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการคัดกรองและเฝ้าระวัง จากผลการวิจัยที่พบว่ามีนักเรียนกลุ่มที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจในระดับต่ำ ร้อยละ 18.25 โรงเรียนควรนำข้อมูลนี้ไปใช้เป็นฐานในการคัดกรองกลุ่มเสี่ยงเชิงรุก เพื่อให้ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาสามารถเข้าถึงและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที ก่อนที่จะพัฒนาไปสู่ปัญหาพฤติกรรมหรือสุขภาพจิต

2. ด้านนโยบายการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างช่วงอายุและเพศ สะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมสุขภาพจิตสามารถดำเนินการในรูปแบบ กิจกรรมองค์รวม (Holistic Approach) ที่บูรณาการไปกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ทุกระดับชั้น โดยไม่จำเป็นต้องแยกกิจกรรมตามเพศหรือช่วงวัย แต่ควรเน้นการเสริมสร้างทักษะการจัดการอารมณ์และการเผชิญปัญหาที่เป็นสากล (Universal Skills) ให้แก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งทางจิตใจเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น รูปแบบการเลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเองสภาพแวดล้อมโรงเรียน ภาวะความเครียด หรือพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมิติอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยส่วนบุคคล

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในกลุ่มนักเรียนที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจต่ำ เพื่อให้เข้าใจสาเหตุเชิงลึกและบริบทปัญหาที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบรูปแบบการช่วยเหลือที่ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กวินทรา คันธรส, ภาณุวัฒน์ เจริญผล, ธีรวุฒิ ไหลมี และ ปณิดา เสนอธรรม. (2565). ภาวะสุขภาพจิตและความทุกข์จากประสบการณ์ในอดีตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ. *วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ*, 9(2), 104-118.
- กาญจนา นาคปัจฉิมสกุล, พัทธราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และ สุขอรุณ วงษ์ทิม. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 1-15.

- กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *คู่มือสร้างสรรค์พลังใจให้วัยทีน*. บริษัท ปิยอนด์พับลิชชิง จำกัด.
- ธนดี สุริยะจันทร์หอม. (2566). ผลของโปรแกรมความทนทานทางใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 34(3), 40-53. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/263118>
- ธนดี สุริยะจันทร์หอม. (2567). การวิเคราะห์องค์ประกอบความทนทานทางใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 26(2), 57-70.
- นะฤนตร จุฬากาญจน์, นุจรี ไชยมงคล และ ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์. (2564). ความเข้มแข็งทางจิตใจในวัยรุ่นตอนต้นที่อาศัยอยู่ในบ้านพักสำหรับเด็กและปัจจัยทำนาย. *วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ*, 16(4), 295-300. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/pharm/article/view/14120/11452>
- พรรณวดี สมกิตติกันนธ์ และ ถิรวรินทร์ บุญญาพิพรรณ. (2564). การศึกษาความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 7(1), 28-36. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/slc/article/view/249069/169576>
- สิริวัฒน์ ศรีเครือตอง และ พรทิพย์ เกศตระกูล. (2567). ผลของโปรแกรมการสร้างความเข้มแข็งทางใจและการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น. *วารสารพุทธจิตวิทยา*, 9(4), 634-645. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jbp/article/view/278215>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2566, 10 กรกฎาคม). 4 องค์ประกอบเติมเต็มความเข้มแข็งทางใจ. <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/871173fb-f01e-ee11-80ff-00155db45636?isSuccess=False>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2564). *การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนัญญา จันทรอยู่จริง. (2565). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต* [สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต]. คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต. <https://psy.kbu.ac.th/wp-content/uploads/2023/07/อนัญญา-จันทรอยู่จริง.pdf>
- Hjemdal, O., Vogel, P. A., Solem, S., Hagen, K., & Stiles, T. C. (2011). The relationship between resilience and levels of anxiety, depression, and obsessive-compulsive symptoms

- in adolescents. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 18(4), 314–321.
<https://doi.org/10.1002/cpp.719>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Lee, J. H., Nam, S. K., Kim, A.-R., Kim, B., Lee, M. Y., & Lee, S. M. (2013). Resilience: A meta-analytic approach. *Journal of Counseling & Development*, 91(3), 269–279.
<https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2013.00095.x>
- Monika, X., & Shikha, X. (2020). A study of academic resilience among students of secondary and higher secondary schools. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 9(5), 1539–1542. <https://dx.doi.org/10.21275/SR20526175818>
- UNICEF Thailand. (2021). *Annual report 2020*. UNICEF. <https://www.unicef.org/thailand/reports/unicef-thailand-annual-report-2020>

การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะ
และพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน “Becoming a Butterfly:
การเดินทางของผีเสื้อหลากสี”

A Study of Chapter Naming Strategies and the Reflection of Digital
Age Social Issues through Child Characters’ Traits and Behaviors in
the Youth Literature “Becoming a Butterfly: The Journey of
Multicolored Butterflies”

ประภากร พาป้อ*¹

Praphakorn Phapor*¹

*Corresponding Author, email: phathanant.ph@cpru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนและวิเคราะห์การสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* โดยเมริษา ยอดมณฑป ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาและตีความเชิงวรรณศิลป์ภายใต้กรอบแนวคิดด้านการตั้งชื่อตอนและการสะท้อนภาพสังคม

ผลการวิจัยพบว่า (1) วรรณกรรมเรื่องนี้สะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านตัวละครเด็ก 12 ตัวละครอย่างชัดเจน โดยใช้การตั้งชื่อตอนเป็นกลไกเชื่อมโยงโครงเรื่องกับประเด็นร่วมสมัย ได้แก่ ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ และความโดดเดี่ยวทางสังคม กลวิธีการตั้งชื่อตอนจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ การใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครเด็กร่วมกับ 1) สัญลักษณ์ 2) สมญานาม 3) สถานการณ์สำคัญ และ 4) พฤติกรรมเด่น ซึ่งทำหน้าที่ชี้แนะการตีความและสะท้อนภาวะทางอารมณ์ จิตใจ และสังคมของตัวละคร (2) ปัญหาที่ปรากฏสัมพันธ์กับมิติสุขภาพจิต ครอบครัว การถูกกลั่นแกล้ง ความโดดเดี่ยว และการค้นหาอัตลักษณ์ แม้จะเป็นประเด็นที่ปรากฏในทุกยุคสมัย แต่ในบริบทดิจิทัลกลับซับซ้อนและรุนแรงยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมเรื่องนี้ไม่ได้เพียงสะท้อนปัญหา หากยังเสนอแนวคิดเชิงบวกในการเผชิญความยากลำบาก ผ่านการเน้นคุณค่าของสติ การเกื้อกูล และความเข้มแข็งทางจิตใจ ผลการวิจัยจึงชี้ว่าวรรณกรรมเยาวชนสามารถเป็น

¹ อาจารย์วิชาเอกภาษาไทย, สาขาวิชาการศึกษา, คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

¹ Lecturer in Thai Major, Department of Education, Faculty of Education and Human Development, Chaiyaphum Rajabhat University

สำคัญในการสร้างความตระหนักรู้ ส่งเสริมความเข้าใจ และสนับสนุนการพัฒนาทางอารมณ์และจิตใจของเด็กในสังคมยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กลวิธีการตั้งชื่อตอน, วรรณกรรมเยาวชน, ปัญหาสังคมยุคดิจิทัล, ตัวละครเด็ก, การเดินทางของผีเสื้อหลากสี

Abstract

This research aims to examine the strategies used in chapter titling and to analyze the reflection of digital-age social issues through the characteristics and behaviors of child characters in the youth novel *Becoming a Butterfly: The Journey of the Multicolored Butterfly* by Merisa Yodmonthop. The study employs a qualitative research methodology, utilizing content analysis and literary interpretation within the conceptual frameworks of chapter-titling strategies and social reflection.

The findings reveal that (1) the novel clearly reflects digital-age social problems through twelve child characters. Chapter titles function as a key literary mechanism linking the plot to contemporary issues, including domestic violence, mental health problems, cyberbullying, and social isolation. The chapter-titling strategies can be categorized into four types: the use of a child character's title combined with 1) symbols, 2) nicknames, 3) significant situations, and 4) distinctive behaviors. These strategies guide interpretation and reflect the emotional, psychological, and social conditions of the characters. (2) The issues presented in the novel relate to mental health, family problems, bullying, loneliness, and identity formation. Although these concerns exist in every era, they become increasingly complex and intensified within the digital context. Nevertheless, the novel does not merely portray social problems; it also offers positive perspectives on coping with difficulties by emphasizing mindfulness, mutual support, and psychological resilience. The findings indicate that youth literature can serve as an important medium for raising awareness, fostering understanding, and supporting the emotional and psychological development of children in the digital age effectively.

Keywords: Chapter-Titling Strategies, Youth Literature, Digital-Age Social Issues, Child Characters, *Becoming a Butterfly*

บทนำ

วรรณกรรมในฐานะผลิตผลทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบริบททางสังคม โดยสังคมทำหน้าที่เป็นทั้งแหล่งกำเนิดเนื้อหา ความคิด และประสบการณ์ของผู้เขียน ขณะเดียวกัน วรรณกรรมก็มีบทบาทในการสะท้อน วิพากษ์ และตั้งคำถามต่อโครงสร้างทางสังคมที่มนุษย์ดำรงอยู่ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2547) ปัญหาสังคมจึงมิได้เป็นเพียงฉากหลังของเรื่องเล่า หากแต่เป็นแก่นสารที่หล่อหลอมโครงเรื่อง ตัวละคร และความหมายของงานเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมร่วมสมัยที่เผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญหาทางสังคมและจิตใจของมนุษย์ยิ่งทวีความซับซ้อนมากขึ้น ดังที่สุเทพ สุวีรางกูร (2551) ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาสังคมเป็นผลสะท้อนของปัจจัยหลายระดับ ทั้งระดับปัจเจก ครอบครัว และโครงสร้างทางสังคม ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาวะและคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยรวม ในบริบทดังกล่าว วรรณกรรมเยาวชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดและสะท้อนประสบการณ์ชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีอิทธิพลต่อการรับรู้ การสื่อสาร และการสร้างอัตลักษณ์ของเด็ก (รังสิณี หลักเพชร, 2561) วรรณกรรมเยาวชนจึงมิได้ทำหน้าที่เพียงสื่อบันเทิง หากยังเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การสะท้อนปัญหาสุขภาพจิต ความรุนแรงในครอบครัว ความรู้สึกโดดเดี่ยว และการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ปรากฏอย่างชัดเจนในสังคมไทยร่วมสมัย (ศิวกานท์ ปทุมสูติ, 2553; กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวรรณกรรมเยาวชนในเชิงสังคมและจิตวิทยานั้น มิได้จำกัดอยู่เพียงการวิเคราะห์เนื้อหาและตัวละครเท่านั้น หากยังสามารถพิจารณาผ่านองค์ประกอบทางวรรณศิลป์ที่ผู้เขียนใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวคือ “การตั้งชื่อตอน” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงนัยที่ช่วยชี้นำการตีความ สร้างภาพจำ และเชื่อมโยงโครงเรื่องเข้ากับประเด็นหลักของงานเขียน แนวคิดด้านการตั้งชื่อในวรรณกรรมเห็นว่าชื่อมีบทบาทเป็นสัญญาณ (Sign) ที่สะท้อนอัตลักษณ์ สภาพภายใน และบริบททางสังคมของตัวละคร (Barthes, 1957; Chatman, 1978) การตั้งชื่อตอนจึงมิใช่เพียงการกำหนดหัวเรื่อง หากแต่เป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่มีพลังในการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์และอุดมการณ์ของผู้เขียน

วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* อันเป็นผลงานของเมริษา ยอดมณฑป (2563) เป็นงานเขียนร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้อ่านเยาวชนและผู้อ่านทั่วไป เนื่องจากนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตและความเปราะบางทางอารมณ์ของเด็กผ่านเรื่องสั้นจำนวน 12 ตอน ผู้เขียนซึ่งมีพื้นฐานด้านจิตวิทยาได้นำประสบการณ์จากการทำงานด้านสุขภาพจิตมาถ่ายทอดผ่านตัวละครเด็กอย่างสมจริงและลึกซึ้ง ที่สำคัญ ชื่อตอนของแต่ละเรื่องถูกออกแบบโดยใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครเด็กควบคู่กับคำหรือวลีเชิงสัญลักษณ์ สมณานาม สถานการณ์สำคัญ หรือพฤติกรรมเด่น อันทำหน้าที่สะท้อนปัญหาทางจิตใจและสังคมของตัวละครอย่างมีนัยสำคัญ ลักษณะเด่นดังกล่าวทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนควบคู่กับการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัล

ด้วยเหตุนี้ บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี*” จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชนดังกล่าว และ 2) ศึกษาการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็ก โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นกรอบวิธีวิจัย การศึกษานี้มุ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชื่อตอนในฐานะกลวิธีทางวรรณศิลป์กับการสื่อสารประเด็นปัญหาสังคม อันจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อบทบาทของวรรณกรรมเยาวชนในฐานะเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่สะท้อน เฝ้ายา และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาของเด็กในสังคมยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี*
2. เพื่อศึกษาการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี*

สมมติฐานการวิจัย

การตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* เป็นกลวิธีเชิงสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับเนื้อหา รวมถึงลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็กในแต่ละตอน โดยทำหน้าที่ชี้แนะการตีความและขับเน้นประเด็นสำคัญของเรื่อง ทั้งนี้ ลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็กสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลในหลายมิติ ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม แสดงให้เห็นบทบาทของวรรณกรรมเยาวชนในการถ่ายทอดและวิพากษ์ปัญหาสังคมร่วมสมัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* ใช้กรอบแนวคิดบูรณาการการวิเคราะห์เชิงวรรณศิลป์กับการศึกษาภาพสะท้อนสังคมร่วมสมัย โดยกำหนดองค์ประกอบหลัก 2 ประการ ได้แก่ กลวิธีการตั้งชื่อตอน และการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัล ทั้งนี้ การตั้งชื่อตอนทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างความหมาย ชี้แนะการตีความ และเปิดเผยโลกภายในของตัวละครเด็ก ซึ่งจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ (1) ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครร่วมกับสัญลักษณ์ (2) ร่วมกับสมญานาม (3) ร่วมกับสถานการณ์สำคัญ และ (4) ร่วมกับพฤติกรรมเด่น เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ บริบทเหตุการณ์ และนัยทางสังคมในสังคมดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาการตั้งชื่อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* ของเมริษา ยอดมณฑป (2563) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อเรื่องในวรรณกรรมของ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541) และสายทิพย์ นุกุลกิจ (2543) รวมถึงแนวคิดเรื่องวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคมผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กตามแนวคิดของตรีศิลป์ บุญขจร (2547) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด ตัวแปร และวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การคัดเลือกและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยคัดเลือกวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* ซึ่งประกอบด้วยเรื่องสั้นจำนวน 12 ตอน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากชื่อตอนและตัวละครเด็กที่มีลักษณะและพฤติกรรมสัมพันธ์กับปัญหาสังคมในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความกดดันทางสังคม การใช้สื่อออนไลน์ สุขภาพจิต และการเข้าสังคมของเยาวชน ผลการคัดเลือกพบว่า เรื่องสั้นทั้ง 12 ตอน มีตัวละครเด็กจำนวน 12 ตัวละครที่สะท้อนประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ พร้อมบันทึกชื่อตอน ตัวละครเด็ก ประเด็นปัญหาสังคม และสาระสำคัญของแต่ละตอน จากนั้นจัดทำตารางสรุปและเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เป็นไปอย่างเป็นระบบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา 2 ประเด็นหลัก คือ (1) วิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนโดยพิจารณารูปแบบภาษา ความหมายเชิงสัญลักษณ์ และความเชื่อมโยงระหว่างชื่อตอนกับเนื้อหา และ (2) วิเคราะห์การสะท้อนปัญหาสังคมผ่านตัวละครเด็ก ระบุและตีความประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับยุคดิจิทัล เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ ภาวะซึมเศร้า ความรุนแรงในครอบครัว การแสวงหาการยอมรับทางสังคม และความเปราะบางทางจิตใจในบริบทของเทคโนโลยี

4. การสังเคราะห์ผล รวบรวมผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างชื่อตอนและปัญหาสังคมในยุคดิจิทัล ตีความเจตนาของผู้อ่าน และเชื่อมโยงผลที่ได้กับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปความหมายเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ

5. การนำเสนอผลการศึกษา นำเสนอผลในรูปแบบบทความวิจัยตามโครงสร้างทางวิชาการ ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ วิธีวิจัย ผลการวิเคราะห์ ข้อสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* ซึ่งประยุกต์จากแนวคิดของเกกิง พันธุ์เกกิงอมร (2541) และสายทิพย์ นุกูลกิจ (2543) จากชื่อตอนทั้ง 12 ตอน พบว่า วรรณกรรมเรื่องนี้สะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านตัวละครเด็กได้อย่างหลากหลายมิติ มีกลวิธีการตั้งชื่อตอน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี*

ชื่อตอน	กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง	การตีความ
1. เด็กชายมังกร	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“มังกร” สื่อถึงความโกรธและพฤติกรรมรุนแรง สะท้อนภาวะโรคหลายบุคลิกจากความรุนแรงในครอบครัว
2. เด็กหญิงไร้เสียง	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“ไร้เสียง” สื่อถึงการถูกกดทับ ไม่กล้าแสดงออก เป็นสัญลักษณ์ของเหยื่อการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์
3. เด็กชายโทรโข่ง	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“โทรโข่ง” สื่อถึงพฤติกรรมที่ชอบเรียกร้อง ความสนใจและแสดงออกอย่างเปิดเผย
4. เด็กหญิงบนหอคอย	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“หอคอย” สื่อถึงความโดดเดี่ยว การเฝ้ารอคอย และการถูกกักขังทางอารมณ์
5. เด็กชายต่างดาว	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“ต่างดาว” สื่อถึงความรู้สึกแปลกแยก ไม่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือการมีโลกส่วนตัวสูง
6. เด็กหญิงล่องหน	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“ล่องหน” สื่อถึงความรู้สึกไม่มีตัวตน ถูกมองข้าม หรือความโดดเดี่ยวในสังคม
7. เด็กชายหิวรถจักร	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“หิวรถจักร” สื่อถึงบุคลิกที่มุ่งมั่น เป็นผู้นำ และขับเคลื่อนเรื่องราวต่าง ๆ
8. เด็กชายอัศวิน	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“อัศวิน” สื่อถึงการเป็นผู้ช่วยเหลือ กล้าหาญ และมีความรับผิดชอบ
9. เด็กหญิงสองบ้าน	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“สองบ้าน” สื่อถึงสถานการณ์ในชีวิตที่ต้องใช้ชีวิตอยู่กับสองครอบครัว
10. เด็กชายสมองทึบ	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“สมองทึบ” เป็นสมญานามเชิงเสียดสีที่ทำให้รู้สึกด้อยค่าและมีปัญหาในการเรียนรู้
11. เด็กชายผีเสื้อ	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“ผีเสื้อ” สื่อถึงการเปลี่ยนแปลง การเติบโต และการค้นหาตัวตนที่แท้จริง
12. เด็กหญิงไม่เป็นไร	ใช้คำนำหน้าชื่อตัวละคร (ผู้เยาว์) ร่วมกับสัญลักษณ์	“ไม่เป็นไร” สื่อถึงพฤติกรรมที่ชอบเก็บกด ความรู้สึกและอดทนกับปัญหา

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* พบว่า

1. การใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครเด็กพร้อมกับสัญลักษณ์ เป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด ปรากฏในชื่อตอนทั้ง 12 ตอน (ร้อยละ 100) สัญลักษณ์ที่ใช้ เช่น “มังกร” “ไร้เสียง” “หอคอย” “ต่างดาว” และ “ผีเสื้อ” ทำหน้าที่สื่อภาวะภายใน อารมณ์ และประสบการณ์ชีวิตของตัวละคร พร้อมทั้งเป็นกรอบนำทางการอ่านตลอดทั้งเรื่อง
2. การใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครเด็กพร้อมกับสมญานามหรือถ้อยคำเชิงลบ เช่น “เด็กชายสมองทึบ” และ “เด็กหญิงไม่เป็นไร” สะท้อนการถูกตีตราทางสังคม การลดทอนคุณค่าในตนเอง และการกดทับทางอารมณ์ ซึ่งขบขันผลกระทบของคำพูดและทัศนคติสังคมต่อเด็กในยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจน
3. การใช้คำนำหน้าชื่อตัวละครเด็กพร้อมกับสถานการณ์หรือบริบทชีวิต เช่น “เด็กหญิงสองบ้าน” และ “เด็กหญิงบนหอคอย” ชี้ให้เห็นเงื่อนไขชีวิตที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและสภาวะอารมณ์ของตัวละคร พร้อมเชื่อมโยงปัญหาส่วนบุคคลเข้ากับโครงสร้างครอบครัวและสังคม

ตอนที่ 2 ภาพสะท้อนสังคมผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* ผลการวิเคราะห์สามารถจัดกลุ่มประเด็นที่ปรากฏในตัวละครเด็กทั้ง 12 ตอน พบว่า

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี*

ชื่อตอน	ปัญหาสังคมยุคดิจิทัล	คำอธิบาย	การตีความและรายละเอียด
ตอนที่ 1 เด็กชายมังกร	ความรุนแรงในครอบครัว โรคหลายบุคลิก (DID) การถูกตีตราทางสุขภาพจิต จากสังคม	เด็กที่ถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจจนเกิดโรคหลายบุคลิก ซึ่งสังคมและโลกออนไลน์มักเข้าใจผิดหรือมองข้ามปัญหานี้	ตัวละครสะท้อนความรุนแรงที่ซ่อนเร้นในครอบครัวและผลกระทบที่สะสมในจิตใจเด็ก จนเกิดการแยกตัวทางบุคลิกภาพ (DID) พร้อมทั้งแสดงให้เห็นปัญหาการตีตรา (Stigma) ต่อสุขภาพจิตในสังคมไทยและโลกดิจิทัลที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจทำให้เด็กต้องเผชิญกับความโดดเดี่ยวซ้ำเติมจากการถูกปฏิเสธทั้งในครอบครัวและสังคมออนไลน์

ชื่อตอน	ปัญหาสังคมยุคดิจิทัล	คำอธิบาย	การตีความและรายละเอียด
ตอนที่ 2 เด็กหญิงไร้เสียง	การถูกกดขี่ การถูกกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ Cyberbullying ความโดดเดี่ยว	เด็กหญิงที่เผชิญกับการถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์ จนไม่กล้าพูดหรือแสดงตัวตนจริงของตนเอง	แสดงถึงความเจ็บปวดจากการถูกข่มเหงในพื้นที่ดิจิทัล ที่ขยายอิทธิพลมาสู่โลกจริง เด็กหญิงนี้เป็นสัญลักษณ์ของผู้ถูกปิดปากทางสังคมในยุคออนไลน์ ที่การกลั่นแกล้งและการกดทับทางจิตใจทำให้สูญเสียความมั่นใจและความรู้สึกมีตัวตน (Existence)
ตอนที่ 3 เด็กชายโทรโข่ง	การแสวงหาการยอมรับ พฤติกรรมเรียกร้องความสนใจ การแสดงออกก้าวร้าว	เด็กชายที่ต้องการเป็นจุดสนใจอย่างมาก อาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อเรียกร้องโลกหรือความสนใจในโซเชียลมีเดีย	ตัวละครนี้สะท้อนพฤติกรรมเสพติดการยืนยันตัวตนผ่านโซเชียลมีเดียในยุคดิจิทัล ที่เด็กบางคนเลือกใช้พฤติกรรมก้าวร้าวหรือผิดปกติเพื่อแลกกับความสนใจ และการยอมรับจากสังคมออนไลน์ ซึ่งส่งผลเสียทั้งต่อสุขภาพจิตและการพัฒนาความสัมพันธ์จริงในชีวิต
ตอนที่ 4 เด็กหญิงบนหอคอย	ความโดดเดี่ยว การเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น การขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจริง	เด็กหญิงที่เก็บตัวเนื่องจากรู้สึกด้อยค่าจากการเปรียบเทียบชีวิตตนกับภาพชีวิตในโซเชียลมีเดีย ที่ดูสมบูรณ์แบบ	ตัวละครนี้สะท้อนผลกระทบของการใช้โซเชียลมีเดียซึ่งส่งเสริม “ภาพลวง” ของความสมบูรณ์แบบในชีวิตผู้อื่น ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกด้อยค่าและแยกตัวจากสังคมจริง เกิดความเหงาและโดดเดี่ยวอย่างรุนแรงแม้จะอยู่ในโลกที่เชื่อมต่อกันตลอดเวลา
ตอนที่ 5 เด็กชายต่างดาว	ความรู้สึกแปลกแยก การถูกบูลลี่/ กลั่นแกล้ง/ ล้อเลียน ปัญหาเด็กพิเศษ	เด็กชายที่มีความแตกต่างด้านบุคลิกหรือความสามารถ ถูกบูลลี่และถูกตีตราโดยสังคมโดยเฉพาะในพื้นที่ออนไลน์	ตัวละครสะท้อนความยากลำบากของเด็กที่มีความแตกต่างจากบรรทัดฐาน ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางสุขภาพจิตและร่างกาย โลกออนไลน์ที่เปิดกว้างกลับกลายเป็นพื้นที่ที่ความแตกต่าง

ชื่อตอน	ปัญหาสังคมยุคดิจิทัล	คำอธิบาย	การตีความและรายละเอียด
			ถูกโจมตีและกลั่นแกล้งอย่างหนัก ส่งผลต่อพัฒนาการและความมั่นใจของเด็ก
ตอนที่ 6 เด็กหญิงล่องหน	การรู้สึกไม่มีตัวตน การถูกมองข้าม การขาดความสนใจ	เด็กหญิงที่ไม่ได้รับความสนใจ และถูกมองข้ามในครอบครัวและสังคม ทำให้รู้สึกไร้ค่า	แสดงให้เห็นถึงปัญหาการขาดพื้นที่ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กบางคน ที่ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจตัวตนของเด็ก ซึ่งขัดแย้งกับยุคดิจิทัลที่เน้นการสร้างภาพลักษณ์และตัวตนในสังคมออนไลน์ ทำให้เด็กยิ่งรู้สึก “ล่องหน” ทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์
ตอนที่ 7 เด็กชายหัวรัถจักร	แรงกดดันให้ประสบความสำเร็จ การเป็นผู้นำที่ขาดการรับฟัง	เด็กชายที่มีบทบาทผู้นำและต้องแบกรับแรงกดดันสูงจากความคาดหวังของครอบครัวและสังคม	ตัวละครนี้สะท้อนภาวะของเด็กที่ถูกคาดหวังให้เป็น “เด็กดี” หรือ “ผู้นำ” ในยุคที่การแข่งขันทางการศึกษาหรือสังคมสูงมาก รวมถึงผลกระทบจากแรงกดดันดังกล่าวที่ทำให้ขาดพื้นที่ในการแสดงออกอย่างแท้จริงและขาดการสนับสนุนทางอารมณ์
ตอนที่ 8 เด็กชายอัศวิน	การแบกรับภาระเกินตัว แรงกดดันจากการเป็น “ฮีโร่” ออนไลน์	เด็กที่ช่วยเหลือผู้อื่นแต่ต้องรับภาระหนักเกินวัย และสร้างภาพลักษณ์ “ฮีโร่” บนโลกออนไลน์เพื่อให้ได้รับการยอมรับ	ตัวละครนี้สื่อถึงการสร้างภาพลักษณ์และบทบาทในโลกออนไลน์ที่แตกต่างจากความเป็นจริง ซึ่งส่งผลให้เด็กแบกรับความคาดหวังและความกดดันที่สูงเกินไป จนอาจเกิดภาวะเครียดและหมดแรงทางจิตใจในระยะยาว
ตอนที่ 9 เด็กหญิงสองบ้าน	ปัญหาครอบครัว (หย่าร้าง) ความเปราะบางทางอารมณ์	เด็กหญิงที่ต้องปรับตัวกับสองสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่แยกกันอยู่	สะท้อนปัญหาความไม่มั่นคงทางอารมณ์และความสับสนจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว ที่ในยุคดิจิทัล ข้อมูลและความรู้สึกส่วนตัวสามารถ

ชื่อตอน	ปัญหาสังคมยุคดิจิทัล	คำอธิบาย	การตีความและรายละเอียด
			ถูกแชร์หรือตีความในสื่อออนไลน์ซึ่งเพิ่มความเครียดและความกังวลของเด็ก
ตอนที่ 10 เด็กชายสมองทึบ	ความไม่มั่นใจในตนเอง ปัญหาการเรียนรู้ การถูกบูลลี่/ล้อเลียนเรื่องสติปัญญา	เด็กชายที่รู้สึกด้อยค่าเพราะมีปัญหาการเรียนรู้ และถูกเปรียบเทียบในสังคมที่เน้นผลลัพธ์ทางการศึกษา	ตัวละครนี้แสดงให้เห็นแรงกดดันของการเปรียบเทียบและความคาดหวังทางวิชาการในยุคดิจิทัล ที่ทำให้เด็กที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้รู้สึกถูกทอดทิ้งและถูกบูลลี่จนสูญเสียความมั่นใจในตนเอง
ตอนที่ 11 เด็กชายผีเสื้อ	วิกฤตการณ์ทางอัตลักษณ์ การเปลี่ยนแปลงและการค้นหาตัวตน	วัยรุ่นที่อยู่ในช่วงค้นหาตัวตนท่ามกลางแรงกดดันจากสังคมออนไลน์และความคาดหวัง	ตัวละครนี้สื่อถึงกระบวนการพัฒนาตนเองและการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจในวัยรุ่น ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างและจัดการภาพลักษณ์บนโซเชียลมีเดีย ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนและความไม่มั่นคงในอัตลักษณ์
ตอนที่ 12 เด็กหญิงไม่เป็นไร	การเก็บกดความรู้สึก การเผชิญปัญหาโดยลำพัง	เด็กหญิงที่เลือกเก็บปัญหาไว้คนเดียว เพราะกลัวการตัดสินจากสังคมออนไลน์ที่คาดหวังความเข้มแข็ง	สะท้อนปัญหาความเปราะบางทางอารมณ์ของเด็กที่ไม่มีพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก ความกดดันจากค่านิยมทางสังคมและโลกออนไลน์ที่คาดหวังให้ “เข้มแข็ง” จึงทำให้เด็กเลือกปิดกั้นความรู้สึกแทนที่จะขอความช่วยเหลือ

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมยุคดิจิทัลในวรรณกรรม *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* พบว่า

1. การสะท้อนปัญหาทางจิตใจและครอบครัว ตัวละครหลายตัวสะท้อนความรุนแรงและการละเลยในครอบครัว เช่น “เด็กชายมังกร” ที่ได้รับบาดเจ็บทางจิตใจจนเกิดโรคหลายบุคลิก (DID) ขณะที่ “เด็กหญิงสองบ้าน” ที่แบกรับผลกระทบทางอารมณ์จากการหย่าร้าง และ “เด็กหญิงไม่เป็นไร” ที่ขาดพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก จนต้องเก็บปัญหาไว้ภายใน

2. การสะท้อนผลกระทบของเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย “เด็กชายโทรโข่ง” สะท้อนพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจผ่านโซเชียลมีเดีย “เด็กชายอัศวิน” แสดงถึงแรงกดดันจากการรับบท “ฮีโร่” ออนไลน์ ส่วน “เด็กหญิงไร้เสียง” และ “เด็กชายต่างดาว” สะท้อนการตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) อันเนื่องมาจากความแตกต่างของบุคลิกภาพ

3. การสะท้อนวิกฤตอัตลักษณ์และความเปราะบางทางอารมณ์ “เด็กชายผีเสื้อ” สะท้อนวิกฤตอัตลักษณ์ของวัยรุ่นที่ค้นหาตัวตนท่ามกลางแรงกดดันในโลกออนไลน์ ขณะที่ “เด็กหญิงบนหอคอย” และ “เด็กหญิงล่องหน” สะท้อนภาวะโดดเดี่ยวและความรู้สึกไร้ตัวตนจากการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในสื่อสังคมออนไลน์

สรุปผลการวิจัย

1. วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* สะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็กทั้ง 12 ตัวละคร ได้อย่างชัดเจน โดยนำเสนอประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนในสังคมร่วมสมัย ได้แก่ ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต การกลั่นแกล้งและคุกคามทางออนไลน์ ตลอดจนความโดดเดี่ยวทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกับมิติด้านอารมณ์ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การจัดการความรู้สึก และกระบวนการค้นหาอัตลักษณ์ แม้ปัญหาเหล่านี้จะมีมาในทุกยุคสมัย แต่ในบริบทดิจิทัลกลับมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น

2. ผู้ประพันธ์ใช้การตั้งชื่อตอนเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงโครงเรื่องกับประเด็นสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสังคมดั้งเดิมกับบริบทดิจิทัล โดยเฉพาะปัญหาครอบครัวที่ถูกขยายผลผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ตัวละครเด็กชายมังกรที่ใช้โลกออนไลน์เป็นพื้นที่หลบหนีทางอารมณ์จนเผชิญความเสี่ยงใหม่ อาทิ การล่อลวงและคุกคามทางออนไลน์ อันสะท้อนความเปราะบางของเด็กในสังคมปัจจุบัน ขณะเดียวกัน วรรณกรรมเรื่องนี้ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยทางความคิด ส่งเสริมการเข้าใจตนเองและผู้อื่น การตระหนักรู้ปัญหา และการเห็นคุณค่าของการขอความช่วยเหลือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* โดยเมริษา ยอดมณฑป (2563) มีความโดดเด่นในด้านกลวิธีการตั้งชื่อตอนที่หลากหลายและมีความสอดคล้องกับเนื้อหาอย่างเป็นระบบจากการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเอลิง พันธุ์เถกิงอมร (2541) พบว่าชื่อตอนแต่ละบทมีได้ทำหน้าที่เพียงดึงดูดความสนใจ หากยังสามารถสื่อความหมายและถ่ายทอดแก่นเรื่องที่ซับซ้อนได้อย่างมีเอกลักษณ์และมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อตอนสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ (1) การตั้งชื่อตามพฤติกรรมสำคัญหรือลักษณะเด่นของตัวละคร โดยระบุชื่อตัวละครควบคู่กับคุณสมบัติหรือการกระทำที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้อ่าน

รับรู้ลักษณะเฉพาะได้ทันที ชื่อตอนทั้ง 12 ตอน สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว เช่น “เด็กชายมังกร” “เด็กหญิงไร้เสียง” “เด็กชายโทรโข่ง” “เด็กหญิงล่องหน” “เด็กชายผีเสื้อ” และ “เด็กหญิงสองบ้าน” (2) การตั้งชื่อตามลักษณะสำคัญหรือสมญานามของตัวละคร โดยใช้คำหรือวลีที่ทำหน้าที่เสมือนฉายา เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์หรือภาพจำ เช่น “เด็กต่างดาว” “เด็กชายห้วงจักร” “เด็กชายอัศวิน” และ “เด็กชายสมองทึบ” (3) การตั้งชื่อตามแก่นเรื่องหรือแนวคิดสำคัญ ผ่านคำเปรียบเปรยที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตของตัวละคร เช่น “เด็กหญิงไร้เสียง” “เด็กหญิงบนหอคอย” “เด็กหญิงล่องหน” “เด็กชายผีเสื้อ” และ “เด็กหญิงไม่เป็นไร” และ (4) การตั้งชื่อโดยใช้สัญลักษณ์ เพื่อสื่อความหมายเชิงนัยที่ลึกซึ้งกว่าความหมายตรงตัว เช่น “เด็กชายมังกร” “เด็กหญิงไร้เสียง” “เด็กชายโทรโข่ง” “เด็กหญิงบนหอคอย” “เด็กต่างดาว” และ “เด็กชายผีเสื้อ”

กลวิธีดังกล่าวสะท้อนความโดดเด่นของผู้ประพันธ์ในการใช้ภาษาเชิงสัญลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาสังคมที่เด็กในยุคดิจิทัลกำลังเผชิญ ชื่อตอนแต่ละบททำหน้าที่เสมือน “รหัสความหมาย” ที่เปิดเผยภาวะภายในของตัวละคร เช่น “เด็กชายมังกร” สื่อถึงความโกรธและประสบการณ์ความรุนแรง “เด็กหญิงไร้เสียง” สะท้อนการถูกกดทับและการขาดพื้นที่แสดงออก หรือ “เด็กชายผีเสื้อ” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงและการค้นหาตัวตน ลักษณะการตั้งชื่อเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องนามสมญา ซึ่งเป็นการใช้วิสามานยนามแทนนามสามัญเพื่อบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2551) อีกทั้งยังสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องภาพพจน์เชิงสัญลักษณ์ของธัญญา สังขพันธานนท์ (2539) ที่ชี้ให้เห็นพลังของสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดสภาวะทางอารมณ์และความหมายเชิงนามธรรม นอกจากนี้ การนำเสนอชื่อตอนที่เชื่อมโยงกับปัญหา เช่น ความโดดเดี่ยว ความวิตกกังวล และความเปราะบางทางครอบครัว ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของพรรณทิศา ปานเอี่ยม (2554) และสุภาสินี คุ่มไพรี (2557) รวมถึงศิวานนท์ ปทุมสูติ (2553) ที่กล่าวถึงบทบาทของวรรณกรรมในการสร้างความตระหนักรู้ต่อประเด็นที่สังคมมักมองข้าม ขณะเดียวกัน รังสิณี หลักเพชร (2561) และ TK Park (2567) ยังชี้ให้เห็นว่า วรรณกรรมเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการเปิดพื้นที่ให้เด็กได้สะท้อนเสียงและประสบการณ์ของตนเอง ชื่อตอนจึงมิได้เป็นเพียงองค์ประกอบเชิงโครงสร้าง หากทำหน้าที่เป็น “กุญแจ” ที่นำผู้อ่านเข้าสู่โลกภายในของตัวละคร และเอื้อให้เกิดความเข้าใจอย่างร่วมรู้สึกโดยไม่ตัดสิน

โดยสรุป การตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักวรรณศิลป์ ทั้งการใช้สมญานาม ภาพพจน์ และสัญลักษณ์ ชื่อตอนมิได้เพียงเพิ่มความน่าสนใจ หากยังเป็นกลวิธีสำคัญในการสื่อสารปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านมุมมองของตัวละครเด็ก พร้อมสะท้อนพัฒนาการทางอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของเด็กในบริบทชีวิตจริงและโลกดิจิทัล อันช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงปัญหาและประสบการณ์ชีวิตของเด็กได้อย่างลุ่มลึก

2. ภาพสะท้อนสังคมผ่านลักษณะและพฤติกรรมตัวละครเด็กในวรรณกรรมเยาวชน *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากหลาย* จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อตอนในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากหลาย* พบว่าการตั้งชื่อตอนมิได้เป็นเพียงองค์ประกอบเชิงโครงสร้างของเรื่อง หากแต่มีบทบาทสำคัญในการชี้นำการรับรู้และกรอบการตีความของผู้อ่านต่อภาวะทาง

อารมณ์และประสบการณ์ชีวิตของตัวละครเด็ก การวิเคราะห์ดังกล่าวนำไปสู่การอภิปรายในประเด็นการสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครเด็ก ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่วรรณกรรมเรื่องนี้นำเสนออย่างเด่นชัด นวนิยายในฐานะวรรณกรรมร่วมสมัยย่อมทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมทั้งในมิติส่วนบุคคลและมิติสังคมในวงกว้าง (อิงอร สุพันธุ์วนิช, 2547) วรรณกรรมเรื่องนี้จึงทำหน้าที่เสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาสังคมซึ่งเด็กในยุคดิจิทัลต้องเผชิญ โดยเฉพาะประเด็นด้านสุขภาพจิต อาทิ ภาวะหลายบุคลิก (Dissociative Identity Disorder: DID) ความวิตกกังวล การเก็บกดทางอารมณ์ และความรู้สึกโดดเดี่ยว ซึ่งล้วนเป็นภาวะที่อาจถูกกระตุ้นหรือทวีความรุนแรงขึ้นจากปฏิสัมพันธ์บนโลกออนไลน์

วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์และเป็นภาพสะท้อนคุณภาพทางจิตใจและสังคมของชาติสังคมที่มีความเจริญทางวัฒนธรรมย่อมให้ความสำคัญกับวรรณกรรมในฐานะเครื่องมือถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ของมนุษย์ (พิทยา ว่องกุล, 2540) วรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* สะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลที่เด็กและวัยรุ่นต้องเผชิญรอบด้าน ทั้งจากบริบทครอบครัว โครงสร้างทางสังคม และผลกระทบจากเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ โดยตัวละครเด็กในเรื่องสะท้อนความเปราะบางทางจิตใจ เช่น ความโดดเดี่ยว ความสับสนทางอารมณ์ และวิกฤตอัตลักษณ์ ควบคู่กับปัญหาร่วมสมัย อาทิ การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ แรงกดดันด้านภาพลักษณ์ และการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในโลกดิจิทัล

การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) การเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการลดลงของปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก วรรณกรรมเรื่องนี้นำเสนอตัวละครเด็กแต่ละตัวในฐานะภาพแทนของเด็กที่เผชิญปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ซึ่งมีรากเหง้ามาจากประสบการณ์เชิงลบในวัยเด็กหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น การถูกทารุณกรรม การขาดความรักและความเอาใจใส่ และแรงกดดันจากครอบครัวและสังคม ในบริบทยุคดิจิทัลที่การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนหนึ่งย้ายเข้าสู่แพลตฟอร์มออนไลน์ เด็กที่รู้สึก “ไร้เสียง” อาจถูกมองข้ามในการสื่อสาร ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะหวาดกลัวการวิพากษ์วิจารณ์ หรือตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์จนไม่กล้าตอบโต้ ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์สุขภาพจิตเด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัลของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2565) ที่ชี้ให้เห็นถึงความเปราะบางทางจิตใจของเด็กในสภาพแวดล้อมดิจิทัลซึ่งเต็มไปด้วยแรงกดดันและการประเมินคุณค่าจากสังคมออนไลน์

โดยสรุป *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* ใช้กลวิธีการตั้งชื่อตอนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความหมายเชิงวรรณศิลป์ และสะท้อนปัญหาสังคมยุคดิจิทัลผ่านตัวละครเด็กอย่างเป็นระบบ นวนิยายเรื่องนี้จึงเป็นทั้งกระจกสะท้อนสังคมและพื้นที่เยียวยาทางจิตใจของเยาวชน ตอกย้ำบทบาทวรรณกรรมเยาวชนในสังคมร่วมสมัย (พิทยา ว่องกุล, 2540) อีกทั้งการวิเคราะห์กลวิธีดังกล่าวยังช่วยเปิดมุมมองการอ่านเชิงลึก และส่งเสริมการสร้างสรรคและเลือกสรรวรรณกรรมให้สอดคล้องกับบริบทสังคมได้อย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมเรื่อง *Becoming a Butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี* จึงมิได้ทำหน้าที่เพียงสะท้อนความท้าทายที่เด็กในยุคดิจิทัลต้องเผชิญ หากยังเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การทำความเข้าใจ และการเยียวยาทางจิตใจ พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการดูแลและสร้างระบบคุ้มครองทางอารมณ์ และจิตใจให้แก่เด็กและเยาวชนในสังคมที่สื่อดิจิทัลได้หลอมรวมเข้ากับชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้

1.1 ครูและนักการศึกษาควรประยุกต์ผลวิจัยเป็นสื่อการสอน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้านสุขภาพจิต การใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย และการตระหนักรู้ปัญหาสังคม

1.2 หน่วยงานสาธารณสุขและสื่อสาธารณะสามารถใช้ผลวิจัยพัฒนาสื่อรณรงค์ด้านสุขภาพจิตและการป้องกัน Cyberbullying สำหรับเด็กและผู้ปกครอง

1.3 ใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนภาษาและวรรณกรรม รวมถึงใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตเด็กและเยาวชน

1.4 ควรขยายการศึกษาเชิงเปรียบเทียบทั้งในและต่างประเทศ โดยบูรณาการจิตวิทยาเด็ก สังคมวิทยา และสื่อสารมวลชน พร้อมทั้งพัฒนาระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เพื่อประเมินผลกระทบต่อผู้อ่านและออกแบบข้อตอนเชิงสัญลักษณ์อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาวรรณกรรมเยาวชนเรื่องอื่นเพิ่มเติม เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการตั้งข้อตอนและการสะท้อนปัญหาสังคมในบริบทวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2.2 ศึกษาบทบาทของสื่อดิจิทัลต่อการเผยแพร่ การเข้าถึง และการตีความวรรณกรรมเยาวชน

2.3 เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่วิเคราะห์ตัวละครเด็กในเรื่องอื่น เพื่อสะท้อนความเหมือนและความแตกต่างในการนำเสนอปัญหาสังคมร่วมสมัย

2.4 ขยายกรอบการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นสังคมดิจิทัลและสุขภาพจิตเด็กในบริบทไทยอย่างกว้างขวาง เนื่องจากยังมีงานวิจัยในด้านนี้จำกัด

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2565). รายงานสถานการณ์สุขภาพจิตเด็กและเยาวชนในยุคดิจิทัล.

<https://www.dmh.go.th>

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เถลิง พันธุ์เถลิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น: การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. นาค.
- พรรณทิศา ปานเอี่ยม. (2554). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนรางวัลแว่นแก้ว ปี พ.ศ. 2552 ประเภทนวนิยาย* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital “วช.”
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SU.res.2011.74
- พิทยา ว่องกุล. (2540). *ผลงานภาพแห่งวรรณกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ดอกหญ้า.
- เมริษา ยอดมณฑป. (2563). *Becoming a butterfly: การเดินทางของผีเสื้อหลากสี*. แมงมุมบุ๊ค.
- รังสิณี หลักเพชร. (2561). *ปัญหาเยาวชนและปัญหาสังคมในวรรณกรรมเยาวชนไทยร่วมสมัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3208>
- ศิวกันท์ ปทุมสูติ. (2553). *คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์*. นวสาส์นการพิมพ์.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- สุเทพ สุวีรางกูร. (2551). *ปัญหาสังคม*. โอเดียนสโตร์.
- สุภาสิณี คุ่มไพร. (2557). *การสืบทอดวรรณคดีและนิทานในวรรณกรรมเยาวชนไทยช่วงปี พ.ศ. 2545–2554* [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository: SURE. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/4473>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2551, 5 พฤศจิกายน). *สมณานาม*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledge=สมณานาม-๕-พฤศจิกายน-๒๕๕๑>
- อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2547). *เลื่อมลายสายรุ้ง: ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายปัจจุบัน*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://doi.org/10.58837/CHULA.RES.2004.87>
- Barthes, R. (1957). *Mythologies* (Collection Pierres vives). Éditions du Seuil.
- Chatman, S. (1978). *Story and discourse: Narrative structure in fiction and film*. Cornell University Press.
- TK Park. (2565, 6 มิถุนายน). *ชวนส่องเทรนด์วรรณกรรมเยาวชนและวัยรุ่นในยุคที่โลกเปลี่ยนเร็ว*. https://tkpark.or.th/tha/articles_detail/1654487443778/ชวนส่องเทรนด์วรรณกรรมเยาวชนและวัยรุ่นในยุคที่โลกเปลี่ยนเร็ว

แผนพัฒนาการแนะแนวและกิจกรรมแนะแนวในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2566-2570: การวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนและระบบการแนะแนว
The National Guidance and Counseling Development and Activity
Plans for Basic Education (2023-2027): A Research and Development
Study to Enhance Student Competencies and Guidance System

เกษศิริรินทร์ สุวรรณสุนทร*¹

Gatesirin Suwansoonthorn*¹

*Corresponding Author, email: nnnobec225@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 เพื่อยกระดับสมรรถนะผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และด้านส่วนตัว-สังคม และเสริมสร้างระบบแนะแนวของประเทศให้มีความชัดเจนและขับเคลื่อนได้จริงในทุกระดับ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานภายใต้กรอบวิจัยและพัฒนา (R & D) ประกอบด้วยสองระยะ คือ 1) การพัฒนาแผนโดยอิงจากเอกสารต้นแบบระดับชาติและสากล พร้อมรับรองคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ 2) การนำแผนไปใช้จริงในสถานศึกษาทุกภูมิภาค และประเมินผลจากการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูแนะแนว 345 คน จากโรงเรียนทั่วประเทศ ทำหน้าที่ประเมินสมรรถนะของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามแผน รวมทั้งสิ้น 1,725 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า แผนมีคุณภาพในระดับสูงมาก ทั้งด้านเนื้อหา บริบท และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยมีฐานแนวคิดจากการแนะแนวแบบองค์รวม ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson แนวคิด PERMA และกรอบ CIPP Model แผนดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมเป้าหมายของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การตั้งเป้าหมายทางการเรียน การวางแผนอาชีพ การสื่อสาร การรู้จักตนเอง และการจัดการอารมณ์นอกจากนี้ ข้อมูลจากครูแนะแนวสะท้อนถึงความจำเป็นในการออกแบบกลไกสนับสนุนที่ยืดหยุ่นตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างระบบแนะแนวแบบองค์รวมที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย

คำสำคัญ: แผนพัฒนาการแนะแนว, แผนกิจกรรมแนะแนว, สมรรถนะผู้เรียน, การศึกษาขั้นพื้นฐาน, การวิจัยและพัฒนา

¹ ดร., ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ

¹ Dr., Director of the Guidance and Counseling Development Unit, Office of the Basic Education Commission (OBEC), Ministry of Education, Thailand.

Abstract

This study aimed to develop and evaluate the effectiveness of the National Guidance and Counseling Development and Activity Plans for Basic Education (2023–2027), with the objective of enhancing student competencies in three domains-educational, career, and personal-social- and strengthening Thailand’s national guidance system. A mixed-methods approach within a research and development (R & D) framework was employed in two phases. Phase I focused on developing the plans through the analysis of national and international policy models, followed by expert validation. Phase II involved field implementation across all regions and evaluation based on practical application. The sample included 345 guidance teachers from schools nationwide who assessed the competencies of 1,725 students participating in guidance activities aligned with the developed plans. Validated research instruments included plan evaluation forms, student competency assessment tools, and semi-structured interview guides. Data were analyzed using descriptive statistics and qualitative content analysis.

Findings revealed that the developed plans were rated as highly effective in terms of content quality, contextual relevance, and feasibility. The conceptual framework integrated internationally recognized theories, including the Comprehensive Guidance Model, Erikson’s psychosocial development theory, the PERMA model from positive psychology, and the CIPP evaluation model. The implementation of the plans demonstrated measurable improvement in student behaviors such as educational goal setting, career planning, communication skills, self-awareness, and emotional regulation. In addition, qualitative data from guidance teachers highlighted the need for flexible implementation support mechanisms tailored to diverse local contexts. Recommendations also emphasized the importance of institutional support across school, district, and national levels. The study concludes with policy proposals for establishing a sustainable, integrated, and competency-based national guidance system in Thailand’s basic education structure.

Keywords: Guidance and Counseling Plan, Guidance Activity Plan, Student Competencies, Basic Education, Research and Development

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาทั่วโลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสุขภาพจิตของประชากรเด็กและเยาวชน ความท้าทายเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงแรงกดดันเชิงระบบ แต่ยังเป็นตัวเร่งให้ทุกประเทศต้องทบทวนเป้าหมายและวิธีการจัดการศึกษาทั้งระบบ การปฏิวัติทางดิจิทัล (Digital Transformation) และผลกระทบของวิกฤตการณ์ เช่น การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้สร้างภาวะถดถอย

ทางการเรียนรู้ (Learning Loss) และความเปราะบางทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน (UNESCO, 2022) ในขณะเดียวกัน โลกยุคข้อมูลข่าวสารและความไม่แน่นอนสูง (VUCA World) ได้เปลี่ยนความคาดหวังต่อผู้เรียนจากการเป็นเพียงผู้รับความรู้ไปสู่การเป็นผู้สร้างคุณค่า มีเป้าหมาย และสามารถกำกับตนเองในโลกที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวคิด “Education for Future” ได้กลายเป็นแนวทางหลักของการจัดการศึกษาในระดับนโยบาย ซึ่งเน้นการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) การรู้จักตนเอง การตัดสินใจ การวางแผน และการพัฒนาอาชีพอย่างเป็นระบบ ระบบการแนะแนวจึงไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมสนับสนุน แต่กลายเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเป้าหมายชีวิตของตนเองผ่านกระบวนการเข้าใจตนเอง เข้าใจบริบท และออกแบบอนาคตของตนได้อย่างมีจุดหมาย

ในบริบทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการแนะแนวมีบทบาทในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักของผู้เรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านอาชีพ และด้านชีวิตส่วนตัวและสังคม งานแนะแนวจึงไม่ใช่เพียงการให้คำปรึกษาเฉพาะราย แต่เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยการประเมินตนเอง การรับรู้ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และคุณค่าชีวิตของตนเอง การแนะแนวที่มีคุณภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ และเลือกแนวทางที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของตนเอง (Gysbers & Henderson, 2014) แนวโน้มของงานแนะแนวในระดับสากลได้เคลื่อนไปสู่การใช้แนวคิดแบบองค์รวม (Comprehensive Guidance Program) ที่ผสานการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ โดยมีกรอบแนวคิดทางจิตวิทยา เช่น PERMA Model (Seligman, 2011) ทฤษฎีพัฒนาการของ Erikson และกรอบการประเมิน CIPP Model (Stufflebeam, 2007) เป็นฐานในการออกแบบแผนและกิจกรรมแนะแนว การแนะแนวในศตวรรษที่ 21 จึงต้องขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความเข้าใจเชิงลึก และระบบติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนอย่างแท้จริง

แม้ประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับงานแนะแนวมาโดยตลอด และได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) พบว่างานแนะแนวในสถานศึกษาจำนวนมากยังคงดำเนินการในลักษณะเชิงรูปแบบ มากกว่าเป้าหมายเชิงระบบและไม่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาผู้เรียนหรือบริบทชีวิตจริงของนักเรียน ที่มีข้อจำกัดที่สำคัญ ได้แก่ 1) ครูแนะแนวมีภาระงานมากจนไม่สามารถจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีคุณภาพได้ 2) โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินสมรรถนะและความต้องการของผู้เรียน 3) แผนแนะแนวในระดับชาติขาดความชัดเจนในเชิงปฏิบัติการ ไม่สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างยืดหยุ่นกับบริบทหลากหลาย และ 4) ขาดกลไกติดตาม ประเมินผลและข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถเชื่อมโยงจากโรงเรียนสู่ระดับนโยบายได้อย่างเป็นรูปธรรม (จิราพร พงษ์ศักดิ์, 2564; สมเกียรติ ชูวัง, 2561) ภาวะเช่นนี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวที่มีกรอบแนวคิดทันสมัย มีโครงสร้างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในระดับโรงเรียนได้จริง โดยไม่ขึ้นกับขนาดของโรงเรียนหรือภูมิภาคที่ตั้ง

นโยบายด้านการศึกษาของประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดให้ “การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์” เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของประเทศ โดยระบุชัดเจนในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ว่าจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาดตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่หลากหลาย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ของ สพฐ. ยังได้กำหนดให้การแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการการพัฒนาผู้เรียน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการเสริมสร้าง

ความสามารถด้านทักษะชีวิตและการเลือกเส้นทางการเรียนรู้ (Office of the Basic Education Commission, 2023) การจัดทำแผนพัฒนาการแนะแนวในระดับชาติในครั้งนี้จึงมิใช่เพียงการตอบโจทยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน แต่เป็นการจัดวางกรอบนโยบายเพื่อเสริมพลังให้แก่ทุกระดับ ตั้งแต่ครูแนะแนว โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ไปจนถึงกระทรวงศึกษาธิการ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัย พบว่ายังไม่มีแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวระดับชาติที่ออกแบบอย่างเป็นระบบบนฐานวิชาการ มีการบูรณาการเชื่อมโยงแนวคิดทางจิตวิทยา การศึกษา และบริบทของประเทศไทยในระดับภูมิภาคอย่างแท้จริง งานแนะแนวส่วนใหญ่ไม่มีการออกแบบ กิจกรรมที่ยึดหยุ่นตามช่วงวัย และยังไม่มีแผนเชิงนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาครูแนะแนวให้ทำหน้าที่ได้ ครบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และชีวิตส่วนตัวของผู้เรียน การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา “แผนพัฒนา การแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570” ให้มีความครบถ้วนใน ด้านเนื้อหา โครงสร้าง กลไกการขับเคลื่อน และเครื่องมือประเมินผล โดยยึดหลักการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) พร้อมทั้งศึกษาประสิทธิผลจากการนำไปใช้จริงในสถานศึกษาทุกภูมิภาค ของประเทศ อีกทั้งยังมุ่งสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลภาคสนามที่ได้จากครูแนะแนวในหลากหลาย บริบท เพื่อสร้างระบบแนะแนวที่สามารถยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ให้มีความครบถ้วนด้านเนื้อหา โครงสร้าง กลไก และองค์ประกอบเชิงระบบที่สอดคล้องกับนโยบายชาติ แนวคิดทางวิชาการ และบริบทของสถานศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการนำแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวไปใช้ในสถานศึกษา ทั่วประเทศ โดยเฉพาะผลที่เกิดขึ้นต่อสมรรถนะของผู้เรียนในด้านการศึกษา อาชีพ และด้านส่วนตัว-สังคม
3. เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายจากการใช้แผนฯ ในบริบทจริงของสถานศึกษา โดยอิงจากข้อมูลเชิง ประจักษ์และข้อคิดเห็นของครูแนะแนวในแต่ละภูมิภาค เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ ในระดับชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา แผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ให้มีคุณภาพและ ความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในบริบทสถานศึกษาไทย พร้อมทั้งศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำ แผนดังกล่าวไปใช้ เพื่อยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม ตลอดจนเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนงานแนะแนวในระดับประเทศอย่างยั่งยืน

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในลักษณะวิธีวิจัย แบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะหลัก ได้แก่ 1) ระยะการพัฒนาแผน และ 2) ระยะ การศึกษาประสิทธิผลของแผนฯ ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และจัดทำร่างแผนฯ โดยเริ่มจากการศึกษานโยบายระดับชาติ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว การจัดกิจกรรมแนะแนว และการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จากนั้นได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และครูแนะแนว จำนวน 75 คน เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ต่อมาได้มีการตรวจสอบคุณภาพของแผนโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน และนำร่างแผนไปทดลองใช้เบื้องต้น (Pilot Study) ในโรงเรียนศูนย์แนะแนว จำนวน 4 แห่ง เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเข้าใจ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

ระยะที่ 2 เป็นการประเมินความเหมาะสมและประสิทธิผลของการใช้แผนฯ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั่วประเทศ โดยใช้กรอบการประเมิน CIPP Model ได้แก่ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ควบคู่กับการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนใน 3 มิติหลัก และเก็บข้อมูลเชิงลึกผ่านการสัมภาษณ์ครูแนะแนวจากทุกภูมิภาค เพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายระดับชาติ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ จำนวน 29,152 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างแบ่งตามลักษณะของแต่ละระยะการวิจัย ดังนี้

ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้พัฒนาแผนฯ จำนวน 75 คน ประกอบด้วยครูแนะแนว ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรเขตพื้นที่การศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัย

2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของแผน จำนวน 9 คน

2.3 กลุ่มโรงเรียนทดลองใช้แผนฯ ในขั้น Pilot Study จำนวน 4 โรงเรียน โดยมีครูแนะแนวและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ให้ข้อมูล

ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 โรงเรียน แบ่งตามสัดส่วนของโรงเรียนในสังกัด สพป. และ สพม. โดยคัดเลือกให้ครอบคลุม 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ในแต่ละกลุ่มขนาดโรงเรียน (ใหญ่ขึ้นไป กลาง และเล็ก) เพื่อความเป็นตัวแทนของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยครูแนะแนวโรงเรียนละ 1 คน และนักเรียนที่ได้รับการบริการแนะแนวจากครูแนะแนวโรงเรียนละอย่างน้อย 5 คน รวมทั้งมีการสัมภาษณ์เชิงลึกครูแนะแนวผู้แทนภูมิภาคเพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์เชิงบริบท

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละระยะอย่างรอบด้าน โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

กลุ่มแรก คือ เครื่องมือสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ใช้ในระยะพัฒนาร่างต้นแบบของแผนฯ ประกอบด้วย 1) ประเด็นสำหรับการประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้ในการระดมความคิดเห็นในการพัฒนาเนื้อหา ทิศทาง และโครงสร้างของแผน และ 2) แบบบันทึกผลการประชุม (Meeting

Summary Form) ซึ่งใช้บันทึกข้อมูลจากกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการและสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ และจัดทำเป็นข้อเสนอเบื้องต้นในการออกแบบองค์ประกอบของแผนฯ ทั้งในส่วนของการพัฒนาและแผนกิจกรรมแนะแนว

กลุ่มที่สอง คือ เครื่องมือประเมินคุณภาพของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแผนในแต่ละองค์ประกอบ โดยแยกเป็นสองฉบับ ได้แก่

1. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนพัฒนาการแนะแนว
2. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนกิจกรรมแนะแนว

เครื่องมือทั้งสองฉบับจัดทำในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ผลการประเมินพบว่าแบบประเมินมีค่า I-CVI รายข้ออยู่ระหว่าง 0.78-1.00 และมีค่า S-CVI รวมเท่ากับ 0.98 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมากตามเกณฑ์ที่ยอมรับในงานวิจัยด้านการศึกษา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการทดลองใช้แบบประเมินทั้งสองฉบับกับกลุ่มครูแนะแนวจำนวน 30 คน (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างหลักในการวิจัย) เพื่อทดสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามอยู่ในช่วง .495-.638 และค่าความเที่ยงรวมเท่ากับ $\alpha = .905$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับสูงมากเหมาะสมสำหรับการประเมินคุณภาพของแผนฯ อย่างแท้จริง

กลุ่มสุดท้าย คือ เครื่องมือสำหรับประเมินผลการใช้แผนฯ ซึ่งนำมาใช้ในระยะเวลาที่สองของการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่

1. แบบสอบถามสำหรับครูแนะแนว พัฒนาโดยอิงกรอบแนวคิด CIPP Model เพื่อประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลลัพธ์ (Product) ของการนำแผนฯ ไปใช้ในโรงเรียน

2. แบบประเมินสมรรถนะของนักเรียน พัฒนาให้ครอบคลุม 3 มิติของการแนะแนว ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยกำหนดให้ครูแนะแนวเป็นผู้ประเมินนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น

3. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ครูแนะแนว (Semi-structured Interview Guide) ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ครูแนะแนวจาก 4 ภูมิภาค เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์การนำแผนฯ ไปใช้จริงในบริบทของโรงเรียน

แบบสอบถามทั้งสองฉบับ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมืออย่างรอบด้าน โดยแบบสอบถามสำหรับครูแนะแนวผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีค่า CVI อยู่ระหว่าง 0.87-1.00 และค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดลองใช้เท่ากับ Cronbach's Alpha = .91

สำหรับแบบประเมินสมรรถนะของนักเรียน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา S-CVI รวมเท่ากับ 0.94 และเมื่อทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายทดลอง ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .311-.818 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ Cronbach's Alpha = .96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในระยะพัฒนาแผนฯ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบแผนโดยผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้เบื้องต้น (Pilot Study) ในสถานศึกษาที่มีความพร้อม โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ครูแนะแนวและนักเรียน

ในระยะศึกษาประสิทธิผล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากครูแนะแนว และแบบประเมินสมรรถนะของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 395 แห่ง รวมถึงการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ครูแนะแนวผู้แทนภูมิภาค 4 ภาค

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน โดยข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์แปลผลแบบ Likert 5 ระดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ธีมเชิงอุปนัย (Thematic Analysis) เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและครูแนะแนว

การผนวกรวมผลวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ลึกซึ้ง เชื่อถือได้ และสามารถนำไปพัฒนาเชิงนโยบายในการยกระดับระบบแนะแนวของประเทศไทยอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1: ผลการพัฒนาแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว

การพัฒนาแผนฯ ประกอบด้วย 4 กระบวนการย่อย ได้แก่ การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่อง

1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย

การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมฐานความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดองค์ประกอบของแผนฯ ข้อมูลที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ 1) นโยบายและทิศทางประเทศ 2) แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวทางการแนะแนว 3) แนวโน้มสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนะแนวในประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การจัดแนะแนวในศตวรรษที่ 21 ต้องบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) การแนะแนวแบบองค์รวม (Comprehensive Guidance) และการวัดผลสมรรถนะอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกรอบการพัฒนาการแนะแนวของ Gysbers & Henderson (2014) ได้รับการยกย่องว่าเหมาะสมต่อการใช้ในระบบโรงเรียนของไทย ซึ่งยังคงมีการเน้นกิจกรรมรายชั่วโมง มากกว่าการวางระบบทั้งโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารนโยบาย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบาย สพฐ. และกรอบมาตรฐานสมรรถนะผู้เรียน พบว่าการแนะแนวต้องมีบทบาทสนับสนุนการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต เช่น การคิดเชิงระบบ การจัดการอารมณ์ การรู้จักตนเอง และความสามารถในการวางแผนอาชีพ

เมื่อวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 28 เรื่อง พบประเด็นสำคัญร่วม ได้แก่ การขาดแคลนเครื่องมือที่ใช้จริงในห้องเรียนแนะแนว การที่ครูแนะแนวขาดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และความจำเป็นต้องมีแผนที่ใช้ได้ทั้งในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ โดยมีความยืดหยุ่นสูง และสามารถบูรณาการกับบริบทท้องถิ่น

ผลจากการสังเคราะห์เหล่านี้นำไปสู่การจัดทำโครงสร้างแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวในเบื้องต้น เพื่อเสนอเข้าสู่การประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแผนต้นแบบ

มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมรวม 75 คน ประกอบด้วยครูแนะแนว ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรจากเขตพื้นที่การศึกษา และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมออกแบบแผนฯ โดยใช้กระบวนการสังเคราะห์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Synthesis)

ในการประชุม ผู้เข้าร่วมได้ร่วมอภิปรายใน 4 กลุ่มหัวข้อหลัก ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์และพันธกิจของแผนฯ 2) องค์ประกอบและกรอบเนื้อหา 3) โครงสร้างกิจกรรมตามช่วงชั้น และ 4) กลไกการดำเนินงานและการประเมินผล โดยมุ่งเน้นให้แผนฯ สามารถใช้งานได้จริงในโรงเรียนทุกประเภท มีความยืดหยุ่นต่อสภาพแวดล้อม และสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในโลกยุคใหม่ ข้อเสนอจากผู้เข้าร่วมประชุมมีความสอดคล้องกันในประเด็นต่อไปนี้

1.2.1 โครงสร้างแผน: ควรจัดลำดับกิจกรรมแนะแนวตามช่วงชั้น (ป.1-3 ป.4-6 ม.1-3 ม.4-6) และตามพัฒนาการของผู้เรียน โดยระบุวัตถุประสงค์ กิจกรรม วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้อย่างครบถ้วนในแต่ละระดับ

1.2.2 ลักษณะกิจกรรม: ควรเน้นกิจกรรมแบบ Active Learning และใช้เทคนิค Coaching เพื่อกระตุ้นการค้นหาค้นหาตนเองและเป้าหมายชีวิต

1.2.3 การวัดผล: ควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งแบบประเมินตนเอง ใบงาน การสะท้อนคิด และแบบประเมินจากครู โดยเชื่อมโยงกับสมรรถนะหลักของผู้เรียน

1.2.4 เอกสารประกอบ: แผนควรมีชุดเครื่องมือแนบท้าย เช่น คู่มือครู แบบฝึกกิจกรรม ใบประเมินรายบุคคล และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ

ผลการประชุมได้นำไปสู่การจัดทำ “แผนต้นแบบ” ฉบับสมบูรณ์ โดยรวมแนวคิดจากภาคนโยบาย ทฤษฎี และข้อเสนอภาคสนามไว้อย่างสมดุล

1.3 ผลการประเมินคุณภาพของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากการจัดทำแผนต้นแบบเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา ครูแนะแนวที่มีประสบการณ์ตรง และบุคลากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

การประเมินใช้เครื่องมือแบบประเมินความเหมาะสมของแผนฯ ตามเกณฑ์มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้กรอบแนวคิด CIPP Model เป็นพื้นฐานในการออกแบบตัวชี้วัด ทั้งในด้านบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)

ผลการประเมินแผนพัฒนาการแนะแนวพบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, $S.D. = 0.29$) โดยประเด็นที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “หลักการและเหตุผล” “การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ” และ “กลยุทธ์การพัฒนาครูแนะแนว” ซึ่งล้วนได้คะแนนเต็ม 5.00 ($S.D. = 0.00$) แสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องว่าระบบแนะแนวควรถูกขับเคลื่อนด้วยกลไกจากภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ แผนแม่บท และกลยุทธ์ด้านบุคลากรที่ชัดเจน

สำหรับแผนกิจกรรมแนะแนว ระดับคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ $\bar{X} = 4.82$, $S.D. = 0.04$ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าความแข็งแกร่งของแผนกิจกรรมอยู่ที่การบูรณาการทั้ง 3 มิติของการแนะแนว ได้แก่ การศึกษา อาชีพ และส่วนตัวและสังคม เข้ากับพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น โดยกิจกรรมตัวอย่างมีลักษณะชัดเจน หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้ทันที

1.4 ผลการทดลองใช้แผนแนะแนวในสถานศึกษานำร่อง

เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของการใช้แผนในสถานการณ์จริง ผู้วิจัยได้นำร่างแผนไปทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่อง 4 แห่ง ซึ่งมีความหลากหลายในด้านขนาดโรงเรียน (ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่) และสังกัด (สพ. และ สพม.)

การทดลองใช้ดำเนินการในช่วงระยะเวลา 2 เดือน โดยให้ครูแนะแนวใช้แผนฯ ในการจัดกิจกรรมกับนักเรียนอย่างน้อย 3 กิจกรรม พร้อมทั้งสะท้อนความคิดเห็นผ่านแบบฟอร์มประเมินผล และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการทดลองใช้พบว่า

1.4.1 ครูแนะแนวทุกคนสามารถใช้แผนฯ ได้โดยไม่ติดขัด มีเพียงบางส่วนที่ต้องการคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการใช้กิจกรรมที่เน้น Coaching

1.4.2 นักเรียนแสดงความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าการแนะแนวในรูปแบบเดิม

1.4.3 กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้และสะท้อนเป้าหมายชีวิตของตนได้ชัดเจนขึ้น

1.4.4 แบบประเมินสมรรถนะสามารถใช้ได้จริง มีความเข้าใจง่าย และเหมาะสมกับช่วงวัย

ข้อเสนอแนะจากครูแนะแนว ได้แก่ ความต้องการให้มี “คู่มือครู” อย่างเป็นระบบ การจัดอบรมเตรียมความพร้อม การสนับสนุนจากผู้บริหาร และการจัดให้แผนเป็นเอกสารทางราชการที่สามารถอ้างอิงในกระบวนการประเมินสถานศึกษา

ภาพที่ 1 แผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570

ตอนที่ 2: ผลการประเมินประสิทธิผลของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว

การประเมินประสิทธิผลของแผนฯ จัดทำในระดับประเทศ โดยเก็บข้อมูลจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 395 แห่ง มีการส่งแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 345 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.34 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ผ่านเครื่องมือ 3 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามประเมินแผนฯ (CIPP) แบบประเมินสมรรถนะผู้เรียน และการสัมภาษณ์ครูแนะแนวในพื้นที่

2.1 ผลการประเมินแผนโดยครูแนะแนว (CIPP Model)

แบบสอบถามสำหรับครูแนะแนวครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลผลิต (Product) ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาแสดงให้เห็นว่า

ด้านบริบท: โรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าแผนแนะแนวสอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนในปัจจุบัน โดยเฉพาะความต้องการด้านทักษะชีวิต การรู้จักตนเอง และการวางแผนอนาคต

ด้านปัจจัยนำเข้า: ครูแนะแนวมีความพร้อมในการดำเนินงาน แต่ยังต้องการทรัพยากรสนับสนุน เช่น สื่อประกอบการเรียนการสอน และระบบข้อมูลรายบุคคล

กระบวนการ: แผนมีความชัดเจน มีตัวอย่างกิจกรรมหลากหลาย สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทท้องถิ่น ครูสามารถวางแผน จัดกิจกรรม และประเมินผลได้โดยไม่ยุ่งยาก

ผลผลิต: นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ดีขึ้น เช่น การตั้งเป้าหมาย การกล้าแสดงออก การจัดการอารมณ์ และการรู้จักเลือกเส้นทางอาชีพตามศักยภาพของตน

2.2 ผลการประเมินสมรรถนะของผู้เรียน

ครูแนะแนวประเมินนักเรียนอย่างน้อยโรงเรียนละ 5 คน โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะใน 3 ด้านหลัก ได้แก่

ด้านการศึกษา: นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน แสดงทักษะการคิดวิเคราะห์และวางแผนการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับช่วงวัย

ด้านอาชีพ: นักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น เข้าใจความสนใจและความถนัด มีความสามารถในการกำหนดแนวทางอาชีพ และรู้จักเส้นทางศึกษาต่อที่เกี่ยวข้อง

ด้านส่วนตัวและสังคม: นักเรียนแสดงความรับผิดชอบ มีวินัย เข้าใจการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ดีขึ้น

ผลการวิเคราะห์คะแนนแบบประเมินสมรรถนะของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยครูแนะแนวประเมินว่าการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแผนฯ ส่งผลชัดเจนต่อการพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียน

2.3 ผลการสัมภาษณ์ครูแนะแนว

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกครูแนะแนวใน 4 ภูมิภาค พบว่า แผนแนะแนวที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นในด้านความชัดเจนของเป้าหมายกิจกรรม ความยืดหยุ่นในการใช้งาน และความสอดคล้องกับบริบทจริง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการโมเดลที่ปรับใช้ได้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.3.1 มุมมองต่อแผนพัฒนาการแนะแนว

ครูแนะแนวส่วนใหญ่สะท้อนว่า แผนพัฒนาการแนะแนวฉบับใหม่มีความชัดเจนในเป้าหมายทิศทาง และโครงสร้างมากกว่าแผนเดิม โดยเฉพาะการจัดลำดับกิจกรรมตามช่วงชั้น การออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองพัฒนาการผู้เรียน และการเชื่อมโยงกับสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตาม ครูบางคนสะท้อนว่าแม้แผนจะมีแนวทางที่ดี แต่ยังขาดการปรับสื่อและภาษาให้เข้าใจง่ายสำหรับครูในภาคสนาม และยังไม่มีเครื่องมือช่วยวัดผลที่ใช้ได้อย่างยืดหยุ่น ครอบคลุมทุกช่วงวัย

2.3.2 การนำแผนไปใช้จริง

ครูแนะแนวจากทุกภูมิภาคเห็นพ้องกันว่า แผนสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีเวลาเรียนแนะแนวอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่ไม่มีคาบแนะแนวในตารางเรียน ต้องบูรณาการกิจกรรมแนะแนวกับเวลาหน้าเสาธง เวลาว่างของครู หรือกิจกรรมพิเศษ ทำให้ต้องเร่งกิจกรรม หรือปรับลดเนื้อหา ซึ่งอาจกระทบต่อคุณภาพและเป้าหมายของแผน

2.3.3 ปัจจัยเอื้อและข้อจำกัด

ข้อจำกัดหลักที่ปรากฏชัด คือ ครูแนะแนวจำนวนมากต้องสอนวิชาอื่นควบคู่ และไม่มีเวลาเตรียมกิจกรรมแนะแนวอย่างเต็มที่ บางรายไม่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และได้รับมอบหมายงานแนะแนวโดยไม่สมัครใจ

ข้อจำกัดด้านโครงสร้างระบบก็มีความสำคัญ เช่น ขาดสื่อการสอนที่เหมาะสมกับทุกระดับ ขาดระบบข้อมูลนักเรียนที่ทันสมัย ขาดแนวทางจัดกิจกรรมที่ชัดเจนในโรงเรียนขนาดเล็ก หรือบริบทชนบทที่ขาดแคลนสื่อและอินเทอร์เน็ต

2.3.4 ข้อเสนอแนะต่อระบบสนับสนุน

ครูแนะแนวเสนอข้อพัฒนาระบบสนับสนุนแผนฯ ในหลายด้าน เช่น จัดอบรมแบบเวิร์กช็อป ลงมือทำจริง แลกเปลี่ยนแนวทางกับครูจากต่างโรงเรียน พัฒนาคลิปวิดีโอหรือคู่มือกิจกรรมจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ลดภาระงานอื่นของครูแนะแนว และจัดเวลาเรียนแนะแนวอย่างเป็นทางการในหลักสูตรเปิดพื้นที่กลางหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ครูสามารถสะท้อนความคิดเห็นการใช้แผนกลับสู่ส่วนกลางได้ จัด “เวทีระดับภูมิภาค” เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางใช้ข้อมูลในการปรับปรุงแผนอย่างต่อเนื่อง

2.3.5 ข้อเสนอแนะนโยบาย

ครูเสนอให้ยกระดับแผนแนะแนวฉบับนี้เป็น “นโยบายระดับชาติ” โดยให้ความสำคัญทั้งด้านการบริหาร (จัดเวลา สื่อ บุคลากร) และการนิเทศติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนผ่านเขตพื้นที่และหน่วยพัฒนาครู เพื่อให้แนะแนวไม่ถูกลดบทบาทในโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งการอภิปรายผลตามโครงสร้างผลการวิจัย ได้แก่ 1) ผลการพัฒนาแผน และ 2) ผลการประเมินประสิทธิผลของแผน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว

ผลการวิจัยในระยะที่หนึ่งซึ่งเป็นการพัฒนาแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการออกแบบแผนที่มีลักษณะเป็นระบบ เชื่อมโยงแนวคิดทางทฤษฎีกับบริบทการใช้จริง และตอบสนองความต้องการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเป็นรูปธรรม แผนทั้งสองฉบับนี้มีใช้เพียงเอกสารเชิงนโยบาย หากแต่เป็นกลไกพัฒนาการเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการแนะแนวแบบองค์รวมของ Gysbers และ Henderson (2012, 2014) ที่เน้นให้การแนะแนวเป็นระบบบริการที่เชื่อมโยงกับทุกองค์ประกอบของสถานศึกษา มีใช้กิจกรรมเสริมที่แยกส่วนจากการจัดการเรียนรู้หลัก

แผนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยโครงสร้างที่ชัดเจนทั้งในระดับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ กิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง ตัวชี้วัด และเครื่องมือวัดผล ซึ่งถูกออกแบบให้เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยในระดับแผนกิจกรรม ได้มีการกำหนดกิจกรรมรายช่วงชั้นที่มีความยืดหยุ่น ปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน จุดแข็งนี้สะท้อนความเข้าใจอย่างลึกซึ้งใน “ความแตกต่างระหว่างโรงเรียน” อันเป็นปัจจัยสำคัญที่งานวิจัยด้านนโยบายการศึกษาหลายชิ้นได้ย้ำไว้

ในการออกแบบกิจกรรมแนะแนว มีการใช้กรอบพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson (1963) เป็นหลัก โดยเฉพาะในช่วงวัยมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงแห่งการสร้างอัตลักษณ์ (Identity vs. Role Confusion) นักเรียนในวัยนี้ต้องการพื้นที่ในการสำรวจตนเอง ค้นหาความถนัด ความสนใจ และเป้าหมายชีวิต การที่แผนมีกิจกรรมวิเคราะห์ตนเอง สำรวจอาชีพ และวางแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าการออกแบบแผนครั้งนี้ไม่ได้มุ่งเนื้อหาหรือเนื้อเรื่องที่ลึก แต่เป็น “การจับจังหวะชีวิตของผู้เรียน” อย่างแม่นยำ ซึ่งถือเป็นหัวใจของงานแนะแนว

นอกจากนี้ แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) โดยเฉพาะกรอบ PERMA Model ของ Seligman (2011) ก็ถูกนำมาบูรณาการอย่างแนบเนียนในกิจกรรมหลายชุด โดยกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้สึกเชิงบวก ความสัมพันธ์ที่ดี การมีส่วนร่วม และการมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน เช่น กิจกรรมฝึกคิดเชิงบวก การออกแบบชีวิตในฝัน หรือการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล ต่างก็สะท้อนความตั้งใจของแผนที่จะพัฒนา “สุขภาวะทางอารมณ์” ของผู้เรียน ไม่ใช่เพียงความสามารถเชิงวิชาการ ผลการทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่องสะท้อนชัดว่า ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนแน่มากขึ้น และสามารถสะท้อนความรู้สึก ความคิด และภาพฝันของตนได้อย่างเป็นอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Steger, Oishi และ Kashdan (2009) ที่พบว่า การส่งเสริม Meaning และ Relationship ในกลุ่มนักเรียนจะเพิ่ม Engagement และ Resilience ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ความสำเร็จที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการพัฒนาแผนที่เปิดโอกาสให้ครูแนะแนวทั่วประเทศมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผลักดันให้แผนที่ได้มีความ “ร่วมสร้าง” และ “เป็นเจ้าของร่วม” จากครูผู้ใช้จริง ซึ่งต่างจากแผนนโยบายแบบบนลงล่างที่มักถูกละเลยในระดับปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ช่วยเสริมความมั่นใจของครูแนะแนวและเพิ่มโอกาสในการใช้แผนจริงอย่างต่อเนื่องภายหลังการทดลองใช้

ที่สำคัญ การทดลองใช้แผนในโรงเรียนนำร่องแสดงให้เห็นว่า แม้บริบทของโรงเรียนจะหลากหลาย ทั้งด้านขนาด สภาพพื้นที่ และจำนวนบุคลากร แต่อัตราการใช้แผนสำเร็จและคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกลับอยู่ในระดับสูง สะท้อนว่าแผนมีความยืดหยุ่นสูง และสามารถ “ตอบโจทย์ความจริง” ในสนามปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Contextual Development ที่เน้นว่าคุณค่าของแผนหรือนโยบายทางการศึกษานั้นไม่ได้อยู่ที่ความครบถ้วนบนกระดาษ แต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่และการเปิดช่องให้เกิดการปรับใช้ตามสถานการณ์จริง

กล่าวโดยสรุป ผลการพัฒนาแผนที่ในระยะที่หนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ ไม่เพียงยืนยันว่าการแนะแนวสามารถออกแบบอย่างเป็นระบบและใช้งานได้อย่างจริงจังเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นว่า “ระบบบริการแนะแนวในโรงเรียนไทย” หากได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องทาง ด้วยรากฐานจากทฤษฎีที่เหมาะสม กระบวนการที่มีส่วนร่วม และการออกแบบที่เข้าใจบริบท จะสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกพัฒนาผู้เรียนเชิงรุกที่ทรงพลังในระดับประเทศได้อย่างแท้จริง

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนว

การประเมินประสิทธิผลของแผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวในระยะที่สองของการวิจัยเป็นขั้นตอนสำคัญที่สะท้อนว่า แผนที่ได้รับการพัฒนามาอย่างเป็นระบบนั้นมีความสามารถในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษาทั่วประเทศหรือไม่ และเกิดผลลัพธ์ที่ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ การประเมินอาศัยกรอบแนวคิด CIPP Model ของ Stufflebeam (2007) ซึ่งแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลผลิต (Product) โดยพบว่า แผนแนะแนวที่ถูกนำไปใช้ในโรงเรียน 345 แห่งทั่วประเทศ สามารถตอบสนองได้ดีในทุกมิติของกรอบนี้

ในด้านบริบท แผนได้รับการยอมรับจากครูแนะแนวว่า “สอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียน” โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร การที่แผนประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถเลือกใช้ได้ตามสถานการณ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูแนะแนวมีความมั่นใจและยินดีนำไปใช้จริงในระดับชั้นเรียน ซึ่งตรงกับข้อเสนอของ Gysbers & Henderson (2014) ที่เห็นว่าการออกแบบระบบแนะแนวที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความต่างของบริบทโรงเรียน จะช่วยให้ระบบมีความยั่งยืนมากกว่าการกำหนดแบบฟอร์มตายตัวที่อาจใช้ได้เพียงบางพื้นที่เท่านั้น

ในด้านปัจจัยนำเข้า ครูแนะแนวส่วนใหญ่เห็นว่าเครื่องมือที่แนบมากับแผน ได้แก่ คู่มือ กิจกรรม ใบประเมิน และแบบบันทึกการพัฒนา เป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้จริง เข้าใจง่าย และไม่ซับซ้อนจนเกินไป โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูแนะแนวมักต้องทำหน้าที่อื่นควบคู่ไปด้วย การมีแผนที่ “พร้อมใช้” และ “ช่วยลดภาระงาน” จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้แผนได้รับการยอมรับในวงกว้างอย่างรวดเร็ว

ในด้านกระบวนการ แผนส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ผึกสะท้อนคิด และตั้งเป้าหมายชีวิตของตนเอง ทั้งยังใช้เทคนิค “การเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม” เช่น การทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการอภิปรายปัญหาจริงของตนเองกับเพื่อน ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศของ “ห้องเรียนแนะแนว” ที่แตกต่างจากวิชาการอื่น และทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของเป้าหมายชีวิตของตนเองมากขึ้น

ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product) ถือเป็นข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยครั้งนี้ โดยครูแนะแนวและผู้บริหารสถานศึกษาระบุว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามแผนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในเชิงบวกหลายประการ ได้แก่ การกล้าแสดงออก ความสามารถในการวางแผนชีวิต การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเข้าใจความแตกต่าง ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับกรอบสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของ สพฐ. และยังตอบโจทย์ของเป้าหมายการศึกษาแห่งชาติอย่างชัดเจน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเหล่านี้ยังสามารถอธิบายได้ในมิติของ “ความหมายในชีวิต” (Meaning in Life) ตามแนวคิด PERMA Model ของ Seligman (2011) ซึ่งกิจกรรมแนะแนวจำนวนมากในแผนได้แทรกองค์ประกอบนี้ไว้ เช่น การตั้งเป้าหมายชีวิต การเขียนแผนชีวิต การจำลองอนาคตตนเองในอีก 10 ปีข้างหน้า ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้นักเรียน “เห็นตัวเองในอนาคต” และ “เข้าใจคุณค่าของตนเองในปัจจุบัน” ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างแรงบันดาลใจภายใน และเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตในยุคปัจจุบัน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูแนะแนวในภาคสนามยังยืนยันอีกว่า ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการแนะแนวตามแผนนี้มีความตระหนักรู้ในตนเองสูงขึ้น มีความสามารถในการวิเคราะห์ความถนัดของตนเอง และกล้าที่จะตั้งเป้าหมายโดยไม่ย่อความล้มเหลว ข้อมูลเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lapan, Gysbers และ Petroski (2001) ที่พบว่าระบบแนะแนวแบบองค์รวมที่มีการใช้จริงในระดับห้องเรียน มีผลต่อการพัฒนาความมั่นใจ ความรับผิดชอบ และความรู้สึกเป็นเจ้าของเส้นทางชีวิตของนักเรียน

สิ่งที่เด่นชัดที่สุดจากการประเมิน คือ การที่แผนนี้ไม่ได้ส่งผลต่อเพียงผู้เรียน แต่ยังส่งผลต่อทัศนคติของครูแนะแนว ครูแนะแนวจำนวนมากสะท้อนว่าหลังจากใช้แผน พวกเขา “รู้สึกที่ตนเองมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของนักเรียนมากขึ้น” และ “มองเห็นผลลัพธ์ของการแนะแนวชัดเจนมากกว่าที่เคย” สิ่งนี้ไม่เพียงเป็นผลสะท้อนทางจิตวิทยาการทำงาน แต่ยังเป็นการฟื้นฟูพลังของบทบาท “ครูแนะแนว” ให้กลับมามีตัวตนที่ชัดเจนในระบบโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง

ในมุมมองของการประเมินผลแบบ CIPP แผนที่สามารถ “เปลี่ยนการรับรู้ของครู” และ “เปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน” ได้อย่างมีนัยสำคัญ นับเป็นแผนที่ไม่เพียงตอบโจทย์เชิงโครงสร้าง แต่ยังเปลี่ยนแปลงระดับทัศนคติและพฤติกรรม (Attitude & Behavior Level) ซึ่งถือเป็นความสำเร็จสูงสุดของการออกแบบนโยบายด้านการศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

งานวิจัยนี้เสนอแนวทางการยกระดับระบบแนะแนวในประเทศไทยใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) เชิงนโยบายและการนำไปใช้ในระดับชาติ 2) การพัฒนาและขยายผล และ 3) การวิจัยในอนาคต โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายและการนำไปใช้

เพื่อให้แผนพัฒนาการแนะแนวและแผนกิจกรรมแนะแนวมีสถานะและพลังในการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบในระดับประเทศ งานวิจัยเสนอให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการยุทธศาสตร์การแนะแนวแห่งชาติ” ซึ่งมีอำนาจกำหนดทิศทาง แผนงาน และทรัพยากรในระดับนโยบาย พร้อมทั้งเสนอให้แผนฯ ดังกล่าวถูกบรรจุในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับถัดไป และแผนแม่บทด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยควรมีประกาศหรือกฎกระทรวงรองรับเพื่อให้แผนมีสถานะทางกฎหมาย และสามารถใช้เป็นแนวทางกลางได้จริงในระดับสถานศึกษา

ในระดับพื้นที่ ควรมีการจัดตั้ง “ศูนย์แนะแนวระดับเขตพื้นที่” เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนในด้านวิชาการ การอบรม ติดตามประเมินผล และฐานข้อมูลรายบุคคล โดยศูนย์ฯ ควรสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบระดับชาติ และมีบทบาทเสนอข้อเสนอแนะจากพื้นที่กลับสู่ส่วนกลาง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแผนตามบริบท

ในระดับโรงเรียนและครูแนะแนว ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหลัก ควรมีการส่งเสริมให้จัดทำ “แผนแนะแนวสถานศึกษา” ที่สอดคล้องกับแผนระดับชาติ โดยบูรณาการกิจกรรมแนะแนวเข้าสู่โฮมรูม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการสอนในรายวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม กิจกรรมควรมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และกระบวนการโค้ชชิ่ง เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การรู้จักตนเอง และการวางแผนอนาคต

ขณะเดียวกัน คณะศึกษาศาสตร์และสถาบันผลิตครูควรปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมสมรรถนะใหม่ ที่จำเป็นต่อการแนะแนวในโลกยุคใหม่ อาทิ การใช้เทคโนโลยี การวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล และการออกแบบกิจกรรมแบบบูรณาการ ตลอดจนเสนอให้จัดตั้งระบบรับรองสมรรถนะครูแนะแนวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอ้างอิงจากผลลัพธ์การปฏิบัติงานจริง และสามารถใช้เป็นเกณฑ์การเลื่อนวิทยฐานะได้ในอนาคต

2. ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาและขยายผล

เพื่อต่อยอดการใช้งานแผนในระดับประเทศ งานวิจัยเสนอ 4 แนวทางหลัก ได้แก่ การขยายผลแผนเข้าสู่ระบบราชการอย่างเป็นทางการ โดยการผลักดันให้แผนแนะแนวอยู่ในแผนการศึกษาชาติ พร้อมกำหนดตัวชี้วัด โครงสร้างและผลลัพธ์ เช่น จำนวนโรงเรียนที่มีแผนแนะแนวประจำปี หรือนักเรียนที่มีแฟ้มสะสมงานแนะแนว

การพัฒนาเครื่องมือและทรัพยากรสนับสนุน เช่น ฐานข้อมูลรายบุคคลระดับชาติที่ติดตามพัฒนาการนักเรียนจากระดับประถมถึงมัธยม แบบวัดความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ เครื่องมือวิเคราะห์อาชีพ และสื่อดิจิทัลประกอบการแนะแนวที่ออกแบบให้สอดคล้องกับโรงเรียนในบริบทที่แตกต่างกัน

การสนับสนุนเครือข่ายครูแนะแนวระดับภูมิภาค ผ่านรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC หรือ CoP) ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนานวัตกรรมแนะแนว โดยมีมหาวิทยาลัยในภูมิภาคหรือเขตพื้นที่ทำหน้าที่พี่เลี้ยง และร่วมจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพรายไตรมาสหรือรายปี

การวางระบบติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Monitoring) โดยเน้นการเก็บข้อมูลต่อเนื่องทั้งด้าน พฤติกรรม ทักษะคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณภาพชีวิตในวัยรุ่น เพื่อใช้ประกอบการประเมินผลลัพธ์ของแผนแนะแนวในระดับระบบ และเพื่อปรับปรุงนโยบายให้ตอบโจทย์เชิงกลยุทธ์อย่างแม่นยำ

3. ข้อเสนอสำหรับการวิจัยในอนาคต

เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการแนะแนวให้ยั่งยืน งานวิจัยเสนอให้มีการศึกษาผลกระทบของแผนแนะแนวในระดับลึก โดยเฉพาะในประเด็นต่อไปนี้

3.1 การศึกษาผลระยะยาวของแผนฯ ต่อพฤติกรรม การเลือกอาชีพ และคุณภาพชีวิตของนักเรียน

3.2 การศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวต่อการพัฒนา Growth Mindset, Resilience และ Career Maturity ด้วยเครื่องมือจิตวิทยาที่มีความน่าเชื่อถือ

3.3 การพัฒนาแบบจำลองแผนแนะแนวตามบริบทพิเศษ เช่น โรงเรียนชายขอบ โรงเรียนชนเผ่า
โรงเรียนขนาดเล็ก

3.4 การวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาประสบการณ์ของผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง เช่น การใช้ Narrative Inquiry

3.5 การถอดบทเรียนจากระบบแนะแนวของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น ญี่ปุ่น ฟินแลนด์
หรือสิงคโปร์

เอกสารอ้างอิง

จิราพร พงษ์ศักดิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาระบบแนะแนวในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 39(2), 99–116.

สมเกียรติ ชูวัง. (2561). การประเมินระบบแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา: กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา*, 21(1), 45–60.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). รายงานผลการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (2nd ed.). W. W. Norton & Company.

Gysbers, N. C., & Henderson, P. (2012). *Developing and managing your school guidance and counseling program* (5th ed.). American Counseling Association.

Gysbers, N. C., & Henderson, P. (2014). *Developing and managing a comprehensive school guidance and counseling program* (6th ed.). American Counseling Association.

Lapan, R. T., Gysbers, N. C., & Petroski, G. (2001). Helping seventh graders be safe and successful: a statewide study of the impact of comprehensive guidance programs. *Journal of Counseling and Development*, 79, 320–330.

Office of the Basic Education Commission. (2023). *Basic education development plan 2023–2027* [In Thai]. Ministry of Education.

Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.

Steger, M. F., Oishi, S., & Kashdan, T. B. (2009). Meaning in life across the life span: Levels and correlates of meaning in life from emerging adulthood to older adulthood. *The Journal of Positive Psychology*, 4(1), 43–52. <https://doi.org/10.1080/17439760802303127>

Stufflebeam, D. L. (2007). *CIPP evaluation model checklist: A tool for applying the CIPP model to assess long-term enterprises*. Western Michigan University Evaluation Center. https://files.wmich.edu/s3fs-public/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf

UNESCO. (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

วิธีการสอนขับร้องเพลงป๊อปออนไลน์บนแพลตฟอร์มติ๊กต็อกในประเทศจีน

The Pop Vocal Music Online Teaching Method on the TikTok Platform in China

ซีหยวน ฮู¹ และ ตรีทิพ บุญแย้ม^{*2}

Zeyuan Hu¹ and Treetip Boonyam^{*2}

^{*}Corresponding Author, email: treetip.boon@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อ 1) วิเคราะห์ถึงข้อได้เปรียบเฉพาะตัวและปัญหาที่เกิดขึ้น ในการสอนขับร้องบนแพลตฟอร์มติ๊กต็อก 2) ศึกษาถึงวิธีการและเทคนิคการสอนออนไลน์ที่ถูกใช้บนแพลตฟอร์มติ๊กต็อก และ 3) พัฒนาแนวทางให้กับครูผู้สอนที่จะสอนบนติ๊กต็อก การศึกษานี้ใช้การสอนขับร้องดนตรีบนแพลตฟอร์มติ๊กต็อกของประเทศจีนเป็นกรณีศึกษา และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลถูกรวบรวมผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับครูสอนขับร้องที่มีการสอนขับร้องผ่านติ๊กต็อกและมีผู้ติดตามสูงจำนวน 5 ท่าน และผู้เรียนท่านละ 2 คน รวมผู้เรียนทั้งสิ้น 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการตรวจสอบแบบสามเส้า ข้อได้เปรียบหลักของการสอนขับร้องบนติ๊กต็อกคือการลดข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทาง อุดมไปด้วยผู้สอนและทรัพยากรในการสอน ลดต้นทุนและช่วยทำให้การเรียนรู้สนุกสนานยิ่งขึ้น ข้อเสียเปรียบหลักคือสัญญาณล่าช้า เสียงไม่ตรงกับการสื่อสารและขาดการโต้ตอบ ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางการสอนขับร้องเพลงบนติ๊กต็อกได้ทั้งหมด 7 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการร้องเพลงอย่างมืออาชีพ ความรู้ด้านดนตรี และเทคนิคในการขับร้อง 2) เครื่องมือในการสอนและการจัดสภาพแวดล้อมในการสอนที่กลมกลืน 3) การสร้างขั้นตอนและลำดับในการสอน 4) การผสมผสานวิดีโอแบบสั้น ๆ ร่วมกับการถ่ายทอดสด 5) ความกล้าหาญที่จะสร้างลักษณะเฉพาะตนที่แปลกใหม่และไม่เหมือนใคร 6) การสอนผ่านความบันเทิงที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และ 7) การสอนผู้เรียนตามทักษะของผู้เรียนโดยเน้นที่การประเมินผล และให้ข้อมูลย้อนกลับ แนวทางเหล่านี้สามารถช่วยครูผู้สอนขับร้องดนตรีบนติ๊กต็อกให้สามารถสอนบนออนไลน์ได้ดีขึ้นและช่วยสนับสนุนให้การสอนสัมฤทธิ์ผล

คำสำคัญ: ติ๊กต็อก, การสอนขับร้อง, การสอนออนไลน์, การสอนดิจิทัล, ดนตรีศึกษา

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรีศึกษา, วิทยาลัยดุริยางคศิลป์, มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ M.A. Student, Music Education Program, College of Music, Mahidol University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² Asst. Prof., Dr., College of Music, Mahidol University, Advisor

Abstract

This study explores the opportunities and challenges associated with vocal music instruction on the TikTok platform. Utilizing a qualitative case study approach, it focuses on popular vocal music teaching practices in China. Data were gathered through semi-structured interviews and non-participated observations with five highly followed vocal music teachers on TikTok and their students at least 2 persons per teacher; total 10 students, and analyzed using content analysis and triangulation methods. The study identifies several advantages of TikTok-based vocal instruction, including the removal of time and location barriers, the availability of diverse teaching resources, reduced instructional costs, and enhanced student engagement. Conversely, the research highlights limitations such as signal latency, potential misinterpretation of vocal sound quality, and limited interactivity between instructors and learners. The study also examines instructional content, with an emphasis on mixed voice techniques commonly taught via the platform. As a result, seven key guidelines for effective vocal music teaching on TikTok are proposed: 1) professional vocal skills and musical literacy; 2) appropriate instructional equipment and a conducive learning environment; 3) structured and sequenced lesson planning; 4) integration of short videos and live streaming; 5) innovation and personal branding; 6) entertainment-based learning strategies; and 7) individualized instruction with an emphasis on assessment and feedback. These findings aim to provide practical insights for vocal music educators seeking to leverage TikTok as a pedagogical tool, and contribute to the broader discourse on digital music education.

Keywords: TikTok, Vocal Music Instruction, Online Teaching, Digital Pedagogy, Music Education

Introduction

Under the background of the rapidly developing Internet media, all walks of life have been involved in the wave of innovation and development. The education industry is no exception, making full use of the development background of online media to continuously deepen and make progress. The biggest advantage of the Internet is that people can enjoy the unlimited information resources provided by it at any time and any place. This new feature also allows for the distribution of singing lessons from the origin to different regions, so that people who like vocal music can learn it everywhere (Shi, 2023). In particular, 2020 is a very difficult year for traditional offline vocal music teaching. Due to the sudden outbreak of the epidemic, some teachers actively or passively stepped in front of the camera and opened the mode of live broadcasting. Vocal music teachers have been posting instructional videos on TikTok that have attracted many likes and

lessons, especially for pop music, which is popular among young people (Hidayatullah et al., 2021). For instance, a popular TikTok teacher named Yisheng, a vocal music teacher from the Shenyang Conservatory of Music, has had more than 3 million followers on TikTok which people can learn his short videos of popular vocal music teaching and his live-stream teaching sessions. And he has sold more than 80,000 paid courses via TikTok platform. In his homepage, a lot of short teaching videos that he has carefully recorded have presented. At its peak, more than 100,000 people would watch him teach in his live broadcasting room (People's Network Science and Technology Channel, 2019).

As online music education can divide into two categories; one-way and two-way communication. One-way communication online teaching is a kind of online music education has been established for a long time and enjoys a certain reputation. However, it is mainly based on resource sharing, most of which are free and some of which are charged like MOOCs. Compared with the early resources output online music learning, two-way interactive music courses have become a trend (Yang et al., 2025). TikTok, a short video social live streaming platform, falls into this category. Such platforms attract corresponding customer groups through certain marketing means and provide teaching services in the form of free live streaming or group purchase of courses. This kind of live broadcasting platform has powerful functions of asking questions and leaving comments in real time. Besides completing the teaching content, teachers can also further explain and answer questions according to the needs of students, which greatly improves the degree of interaction.

China's TikTok, called "*Douyin*", as a popular short video social platform, has a huge user base and a rich content ecosystem (O'Brien et al., 2025). In recent years, more and more vocal music teachers and fans began to use TikTok to carry out online teaching activities. This new teaching mode has changed the traditional vocal music teaching methods and patterns to a certain extent. Through literature review, it is found that there are a lot of researches on online teaching, and there are also articles about TikTok short video platform as a teaching aid. TikTok teaching has many advantages, such as rich content and excellent teachers; not limited by time and distance; low-cost advantage. At the same time, there are some problems, such as uneven teaching quality and lack of systematic learning (Ding et al., 2022). TikTok teaching has become a trend (Abidin & Vizcaíno-Verdú, 2023), but there are few articles about using TikTok for vocal music teaching.

Although the research of music education in the new media in China is very popular. A literature review revealed published and accessible research on music instruction via new media, including the TikTok platform, are study broadly about music teaching. Such as the research by Chen et al. (2023), which studied the context of using now media in music

education, particularly among college-level students, indicated that the use of new media opens up a diverse world of music to students, reduces learning stress, makes classrooms more modern, allows students to learn music anytime and anywhere, and offers many interactive teaching aids. Furthermore, it helps strengthen the relationship between teachers and students. Or another study such as the study by Siwei et al. (2023) has provided an overview of social media-based music education in China, including WeChat, MOOCs, music micro-classes, mobile apps, and others, but it did not specifically address the teaching of pop music vocal performance. This constitutes the core research gap: while TikTok teaching has become a trend, few studies have specifically focused on vocal music teaching on this platform. Existing research has not yet in-depth analyzed the unique advantages and specific challenges of using TikTok in teaching vocal music, a discipline that relies heavily on vocal quality and face-to-face interaction, nor has it offered any concrete teaching methods, techniques, or best practices. In other words, we are aware of the general value and limitations of TikTok as an educational tool, but we lack understanding of how to address specific challenges of vocal music instruction, such as sound transmission and vocal technique demonstrations, on this platform, and what effective teaching strategies can overcome the inherent limitations of the platform.

Therefore, based on the case of online vocal music teaching on TikTok platform and through interviews with relevant personnel, this study deeply analyzes the unique advantages and existing problems of vocal music teaching on TikTok short video platform under the background of new media. It also identifies some methods and techniques suitable for vocal music teaching on TikTok and shares a series of experiences and suggestions for optimizing teaching on the platform. The results of this study will help create a talent pool of music and vocal educators who can keep up with the times, use network technology effectively, and quickly improve the efficiency of traditional teaching, and improve the efficiency of teaching for anyone who wants to use the TikTok platform to teach, even though it is one of the most difficult forms of online music teaching.

Objectives

1. To analyze the unique advantages and existing problems of vocal music teaching on TikTok platform.
2. To study the online teaching method and techniques that should use on TikTok platform.
3. To develop guidelines for other teacher for using TikTok platform for teaching.

Literature Reviews and Research Framework

Music teaching on the TikTok platform

Condro et al. (2025) states in their research that the use of TikTok in music teaching can often bring significant teaching effects. This teaching method can reflect a certain educational value in music teaching in vocational schools. This teaching method can enhance students' self-worth and confidence, as well as their musical abilities.

TikTok can also be applied to the Flip Classroom model. This means that TikTok serves as a learning medium and tool, allowing students to preview and review lesson content via TikTok videos before and after class, before participating in classroom discussions and practical activities (Li & Zhang, 2024). Due to its concise short video format and powerful interactive features, TikTok is gradually becoming a trending tool in education (Hu et al., 2025). In the study of Hu et al. (2025), they supported the use of TikTok for Flip Classroom learning through experimental research with a group of folk-art students. Using TikTok as a teaching tool throughout a 16-week semester, the results showed that TikTok significantly enhanced students' design skills, fostered active learning, and served as a very effective tool for self-directed learning, especially through the use of short videos. It also supported personalized learning. As a social media platform, TikTok promotes social interaction in education, fosters a spirit of innovation, and contributes to a more vibrant and inclusive learning environment. Through the creation and sharing of short videos, students can express their understanding and ideas in more engaging and interactive ways, enhancing their self-expression, creativity, and confidence (Chen & Wang, 2023).

As supported by empirical studies, MOOC and TikTok-two mainstream online teaching models-exhibit distinct adaptability to vocal music teaching. MOOC adopts an asynchronous large-scale knowledge delivery model, which is suitable for popularizing systematic music theory. It offers flexible learning paces and structured theoretical resources but features low interactivity, relying on one-way knowledge transmission with limited peer or teacher interaction (Bates, 2019). Notably, MOOC fails to meet vocal music's core demands for real-time skill correction and personalized vocal guidance, as it cannot assess students' singing quality effectively. TikTok, by contrast, operates on a hybrid model combining asynchronous short videos and synchronous live streaming. It caters to fragmented learning habits, excels at stimulating learners' interest, and boasts high accessibility and wide audience coverage (Li, 2021). However, TikTok faces unique technical barriers for vocal instruction: its sound quality is unstable, prone to distortion due to network latency or compression, and the depth of one-on-one interactive guidance remains insufficient (Ren, 2021)-gaps rarely addressed in existing research.

Previous researches, such as Zhong & Shoa (2025) and O’Leary (2023), have focused on presenting the overall use of new media for music education in various forms, rather than specifically studying any particular medium. This reflects a gap in in-depth study of communication techniques through TikTok, as well as teaching techniques that can be implemented even using online platforms. This led to the development of a research framework aiming to study communication techniques through TikTok and the teaching of pop vocal music using the SLS (Speech Level Singing) teaching method concept, including empirical evidence of the advantages and disadvantages of using this new media from both learners and teachers.

The SLS teaching method is the latest popular singing method in Europe and the United States in recent years. Founder Seth Riggs is a great music coach in the American music industry. His self-created vocal training method “Speech Level Singing” has achieved numerous pop singers (Li, 2021). This study applies qualitative research through observing the teaching of famous TikTok vocal music teachers and their students on TikTok. Sort out the method of online vocal music teaching, as well as the advantages of online teaching and existing problems. Finally, combined with the music teaching method based on SLS vocal music concept, the TikTok vocal music teaching guide is summarized.

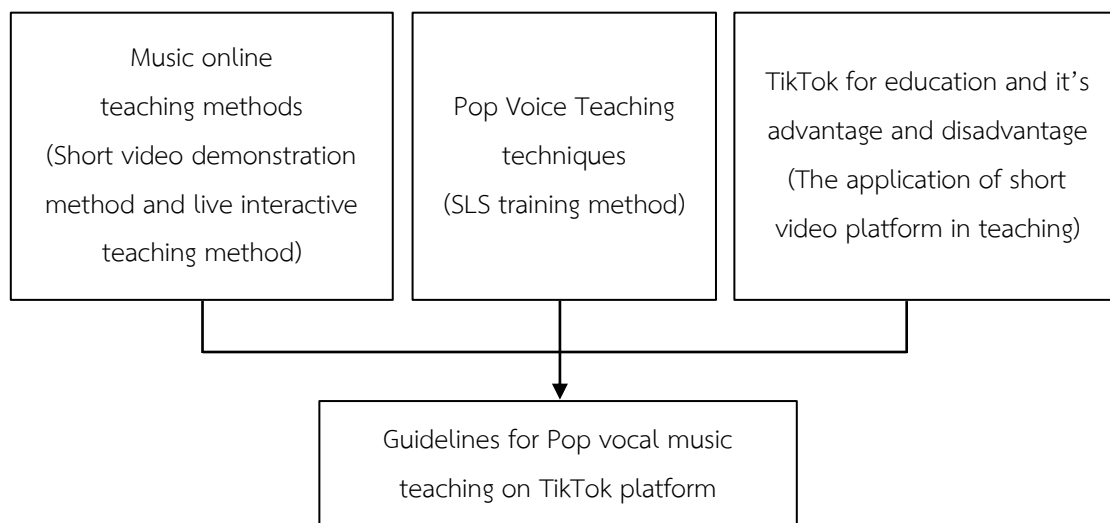

Figure 1 Research Conceptual Framework

Research Methodology

Qualitative research methods were used in this study. The details of the research method have shown below;

1. Participants

With a purposive sampling design, the participant consists of 2 groups; the first group consisted of five highly followed vocal music teachers on TikTok. The second group consisted of their students at least 2 persons per teacher, total of 10 students. The Inclusion criteria for teachers are including: 1) teaching pop vocal music on TikTok, 2) live streaming time more than 6 hours per week, 3) short video works amount at least 120 clips, 4) more than 10,000 followers, 5) have at least one TikTok fan group, 6) the teaching series on TikTok has at least basic vocal training and song singing guidance, 7) being graduated from vocal music major, 8) being a college vocal music teacher, singers, pop vocal music teachers of other institutions, 9) more than 5 years of vocal music teaching experience and more than 2 years of online teaching experience, 10) age between 25 and 55 years old, 11) an conduct one-on-one coaching and communication, and 12) willing to give the information via interview.

The Inclusion criteria for students included: 1) learning pop vocal music on TikTok for 1-3 years, still in the beginner or intermediate level, 2) made it into the teacher's TikTok student group, 3) learned the basic vocal training and the song singing guidance series teaching, 4) age between 18 and 35 years old, and 5) willing to give the information via interview

The exclusion criterion for these participants is that if an interviewee requests the deletion of interview data or withdraws from the study independently after or during the interview, the participant will be excluded from this study.

2. Research Processes

The research techniques of this study are non-participated observation and interview. Information and data are obtained by observing pop vocal music teachers' teaching on TikTok. But these data are inadequate, therefore, it is necessary to combine in-depth interviews with selected teachers and students.

2.1 Observation technique

In the process of observing, applying non-participated observation by consider content in the teacher's TikTok channel critically. In observing the teaching process, we did not interrupt the teaching by asking questions communication verbally with the teacher. The aims of this technique are to understand and collect vocal music teachers' teaching techniques on TikTok, as well as information related to their teaching. Non-participatory observations were conducted three times a week for eight consecutive weeks, with each session lasting approximately 45 to 60 minutes, totaling more than 20 hours per teacher. Observed content included teachers' short video teaching, live sessions, student comments, and group interactions.

2.2 In-depth interview technique

Five TikTok teachers and their students were selected based on the criteria. Semi-structured interviews were used as the main data collection tool in this study. According to the research objectives, we set up three parts of the questions about the advantages and existing problems of pop vocal music teaching in TikTok, as well as teaching methods and skills, and also the questions about the background information of participants in order to supplement them. In order to make the teaching guide more scientific and practical, the SLS (Speech Level Singing) training method as the research basis was integrated it into the questions about teaching methods and techniques. Semi-structured interviews served as guidelines for researcher's interviewing participants, and questions can be added if they relate to teaching methods and techniques. Interviews were conducted via the WeChat application (online) or via audio recording (on-site). Teacher interviews took approximately 45-60 minutes per person, and student interviews took approximately 30-45 minutes per person.

3. Data Collection

3.1 Non-participated Observation

Through observation in the teacher's TikTok channel, the TikTok teacher's ordinary teaching situation and his/her background information can be obtained. The data collection came from their short video teaching, live teaching, student comments, the interaction among a student group and the relevant data from them. Before any observation, we inform the participants and ask for permission to join the study group.

3.2 In-depth interview

In a case of the online interview, WeChat is an application that was used in this part. A case of the offline interview, voice memo was an application for recording the voice interview from the participants. The IRB certificate of approval for this study is obtained from Mahidol University (No.2023/161.2609).

4. Data Analysis

This study uses content analysis as a technique for analyzing the data from the interview and observation. The analysis process was divided into two parts: non-participant observation, where observations were recorded in a data sheet including the instructor's name, date and time of publication, topics taught, teaching methods, and other observations. The second part involves analyzing data from in-depth interviews. This began with transcribing the interviews verbatim. Data sets were then clearly matched between instructors and student groups, and coding the transcription, identified, categorized, and finally, a complete analysis of the results was performed. This study collected the data from the observation via TikTok platform, along with interviewing with teachers and their students for increasing the credibility and validity of the data, as a concept of data triangulation.

Research Results

The results from this study can be provided in the topics below;

1. Unique advantages and problems of online popular vocal music teaching on TikTok platform

Regarding this issue, the study results derived from both observation and in-depth interviews can be summarized as follows:

For teacher

Flexible teaching hours: TikTok allows teachers to be flexible with their teaching time and is no longer limited to a fixed class time.

Expand the teaching audience: China's TikTok is the most used short video platform. There is a wealth of teaching resources to share. There are also many students interested in popular vocal music and this platform can reach out them although long distance.

Create new revenue: TikTok teachers get paid to teach pop vocal music on TikTok. Such as selling recorded instructional videos and receiving paid gifts in the studio. Some students even talk to teachers privately to seek offline teaching.

Eliminate time and distance constraints: TikTok pop music teachers can start TikTok lessons with a phone, and record and post short videos whenever they want. And it is not limited by location; people can live teach at home.

Reduce teaching costs: Teaching via TikTok eliminates the need for teachers to rent physical classrooms, purchase numerous teaching aids, and incur travel and accommodation expenses.

Personalized teaching implementation: TikTok teachers can collect basic information such as students' learning goals through comments, private messages, and learning groups. That can evaluate the level of music skills of students and can be develop targeted teaching videos. Teachers can select their teaching topic or put themselves in the specific vocal music teaching category, that are valuable for students to find for.

Convenient function: With the increasing number of users and the advancement of technology, more and more functions are being developed to aid teaching. Such as video classification function, lyrics function, accompaniment function and so on. It reduces some of the burden on teachers.

For student

Rich and varied: TikTok teaching cover many fields, including but not limited to knowledge popularization, skills training, language learning, etc. Users can find teaching content on the TikTok platform according to their needs and interests.

Eliminate time and distance constraints: Students can take advantage of fragmented time to study on the TikTok platform anytime, anywhere.

Lower learning costs: Learning pop music on TikTok is cheap, and most short videos and livestreams are free. Even buying recorded lessons from some teachers is affordable.

Abundant teacher resources: TikTok is full of great pop vocal teachers and learning resources. Even some famous university teachers and some singers are teaching on TikTok, which also attracts many students to study.

Stimulate interest in learning: TikTok is entertaining. Pop music itself is very popular with the public. TikTok comes in a variety of forms. TikTok's pop vocal teacher has inspired many students with his humorous and innovative content.

The issues surrounding teaching pop music vocals via TikTok were gathered from interviews with key informants, both teachers and students, and can be categorized as follows:

For teacher

Technical limitations and instability: TikTok platform live teaching needs to rely on stable network connection and equipment, if the technology failure or instability, may lead to live broadcast interruption or quality decline, affecting students' learning experience and learning effect.

Sound quality and handling issues: Music is an art form that needs to be expressed and conveyed through sound. And in online teaching, sound quality is often reduced by the limitation of network transmission, resulting in sound distortion or delay. This makes it difficult for teachers to hear students' singing style accurately through the network environment, and difficult to give targeted guidance and evaluation.

Lack of face-to-face interaction and guidance: Vocal music teaching needs face-to-face interaction and guidance between teachers and students in order to correct students' vocalization and singing problems in time. However, in TikTok online teaching, teachers and students are often unable to interact directly, and teachers can only observe students' singing posture, mouth shape, breathing and other details through live teaching, which makes the pronunciation deviation when judging students' questions.

Overly complex features: TikTok has some features designed for teaching, but as a short video platform, it also has many complex features. This is a challenge for some teachers who are older and not good with electronic devices. In addition, making short videos and conducting live lectures also require learning some operational methods.

For student

Unstable network issues: The TikTok platform's technical limitations and poor signal transmission may give the negatively impact of learning outcomes. For example, problems such as poor audio quality and unclear video pictures may affect students' listening and visual effects, thus affecting the learning effect. Sound quality is often reduced by the limitation of network transmission, resulting in sound distortion or delay. This makes it difficult for teachers to hear students' singing style accurately through the network environment, and difficult to give targeted guidance and evaluation.

The level of teaching is uneven and difficult to distinguish: The quality of TikTok vocal music teaching videos is uneven, and students may be exposed to some wrong or misleading information, resulting in unstable learning results. In addition, due to the entertainment nature of the TikTok platform, students may be distracted while watching instructional videos, affecting the learning effect.

Lack of certain interaction: TikTok vocal music teaching short video teaching adopts one-to-many teaching mode, and lacks personalized guidance for each student. Students may not receive enough attention and guidance, resulting in poor learning outcomes. Moreover, the study of pop vocal music requires physical instruction in some cases.

2. Methods and techniques used in teaching pop vocal music on TikTok

2.1 Vocal pop music method for teaching via TikTok

While studying the methods and techniques for teaching pop vocal music, we primarily used observation, combined with interviews with instructors and checking the consistency of information from students. The methods and techniques for teaching pop vocal music via TikTok can be summarized as follows:

2.1.1 Combine short video and live streaming

The combination of TikTok teaching short video and live broadcast is of great significance for vocal music teaching. Short video is concise, intuitive and easy to spread, which is suitable for presenting specific teaching points, skills and examples. On the other hand, live

broadcasting has the advantages of real-time interaction, flexible adjustment, and high participation, which can better meet the audience's immediate needs and feedback. The combination of short videos and live streaming makes full use of the advantages of both and makes teaching more comprehensive, lively, and effective.

2.1.2 Use teaching equipment

TikTok pop vocal music teachers use keyboards, guitars, capacitive mics, monitoring headphones, models and other teaching equipment to teach online. It is very important to make full use of teaching equipment for online vocal music teaching in TikTok. Teaching equipment can not only improve teaching quality and learning experience, but also promote teacher-student interaction and improve teaching efficiency.

2.1.3 Teaching classification and series teaching

Classification of instruction refers to the organization of knowledge, skills, and other instructional content into categories based on students' learning needs and teaching objectives. Classification of instructional content can make instruction more targeted.

2.1.4 Learning group

The teacher establishes an exclusive pop vocal music learning group/community on TikTok, encouraging the audience to join and share learning experiences, works, etc. Teachers can regularly post teaching videos, live broadcasts, etc., in the community to maintain close interaction and contact with the audience and get feedback from students.

2.2 Pop vocal techniques taught on the TikTok

When teaching vocal music on TikTok, practitioners can choose to teach a range of vocal techniques that are both suitable for the characteristics of the TikTok platform and can effectively help learners improve their vocal abilities. Here are some vocal techniques suitable for teaching on TikTok:

Belting: The use of natural timbre to show the simplicity and sincerity of the song.

Falsetto (head voice): by adjusting the tension of the vocal cords, the timbre of the high voice area is issued, often used to express the passion and climax of the song.

Mixing: Combining the characteristics of true voice and falsetto, to achieve rich changes in timbre, suitable for a variety of styles of songs.

Breath: Good breathing control is the premise of sound singers need to master the correct breathing methods, such as abdominal breathing, chest and abdomen combined breathing, etc., to ensure the stability and permanency of the voice.

Closure of vocal: Vocal cord closure occurs when the vocal folds adduct (come close together) and vibrate, forming a narrow glottal channel. This action regulates the airflow, generating sound waves that produce vocalization. This mechanism directly influences both the quality and fundamental frequency (pitch) of sung notes.

High pitch: Usually refers to the pitch above the upper limit of the natural range of the human voice. High pitch singing requires singers to have good voice conditions and skills, including proper vocal cord closure, breath support, resonance and so on. The singing of high notes requires the singer to have enough training and experience to ensure that the sound quality is pure, stable and expressive.

In conclusion, when teaching vocal music on TikTok, practitioners should choose teaching content that suits the characteristics of the platform and the needs of learners. By making short, fun and practical video tutorials, teacher can attract more learners and help them quickly improve their vocal skills. At the same time, take advantage of live teaching to interact more with students, develop personalized plans, and provide more detailed and comprehensive explanations.

3. Student Learning Improvement Outcomes

From the Interview with students about their progress after learning pop vocals from the instructors via TikTok revealed that 8 out of 10 students reported improved breath stability while singing. Six out of ten students reported being able to expand mixed voice range after six months of lessons. Seven out of 10 students reported faster progress compared to traditional classroom learning, attributed to the ability to replay TikTok videos for repeated review of difficult points and participate in live sessions for immediate correction of mistakes. While 9 out of 10 students reported being able to consistently learn pop vocal music for up to a year, despite having previously dropped out of traditional vocal lessons, due to entertaining and innovative teaching content when they learning to sing via TikTok.

In conclusion, learning pop vocal through TikTok can truly support learners' development, both in terms of skill development and maintaining interest and motivation for further study. This is due to the fun and creative teaching design, as well as the diverse functionalities of TikTok in China, which provide instructors with a wider range of techniques to choose from than in other countries.

4. TikTok Vocal Music Teaching Guide

According to the data collected from observation and interview with the teachers, and also the students. Following topics are the guidance for person who wants to use TikTok as a channel for creating his/her pop vocal music class.

4.1 Professional vocal ability, musical literacy, and techniques operation

For popular vocal music teachers on TikTok, improving personal ability and quality is crucial, which is not only related to the quality of teaching, but also directly affects the learning experience and results of students. Deepening music theory knowledge is helpful for online vocal music teachers to guide students to better understand music structure, harmony, melody and other elements. Teachers should continue to learn and master the latest music theory knowledge in order to provide students with more accurate and in-depth teaching guidance. As a pop vocal music teacher, the singing skill level directly affects the teaching effect. Vocal music teachers should constantly improve their singing skills, including vocalization, breathing, timbre control and so on. Through continuous practice and professional training, teachers can provide students with more professional and effective singing guidance.

4.2 Teaching equipment and harmonious teaching environment

Effective music instruction via TikTok heavily relies on high-quality teaching materials and audio equipment, which directly impact student learning outcomes. Superior audio equipment is fundamental for online vocal music instruction, ensuring students can clearly and accurately perceive the teacher's demonstrations and guidance. This clarity is crucial for effective imitation and learning. Furthermore, audio equipment enables students to record their own exercises and performances, facilitating targeted feedback from instructors. Therefore, selecting high-quality teaching equipment and maximizing its functionalities are paramount to enhancing teaching quality and student learning effectiveness in TikTok-based vocal music education.

4.3 Creating the teaching topic classification

Teaching content classification can make teaching more targeted. Different students have different learning needs and characteristics. By classifying teaching contents, teachers can choose suitable teaching contents and methods according to the actual situation of students, so that teaching can be closer to the actual needs of them. The classification of

vocal music teaching content on TikTok can make teaching objectives clearer, teaching more targeted, improve teaching efficiency, adapt to different students' learning needs, optimize design, and promote teaching research.

4.4 Combining of short video teaching and live teaching

Using short video clips together with live online teaching will greatly enhance the effectiveness of teaching singing through TikTok. Because these two types of tools have different teaching goals, which is to use short video clips to attract the attention of the audience and can be easily shared, while live online teaching will improve the learning efficiency of the learner because there is interaction between the learner and the teacher, which will strengthen the relationship between each other in the long run.

4.5 Having the courage to innovate and create unique personal characteristics

The teaching resources on TikTok are rich and diverse, but to stand out from the multitude of content, teachers need to be differentiated. Personal characteristics refer to the unique style, method and concept formed by teachers in the teaching process, which can make the teaching content fresher and entertain, and attract more students' attention. The formation of personal characteristics is inseparable from teachers' continuous attempts and innovations. On the TikTok platform, pop vocal music teachers need to constantly explore new teaching methods, means, and concepts to meet the changing learning needs of students. This innovative process not only drives the development of individual teachers, but also brings new ideas and approaches to the music education industry as a whole. Therefore, when teaching on the TikTok platform, teachers should pay attention to the display and development of personal characteristics, so as to provide more high-quality and distinctive teaching services.

4.6 Teaching through entertainment to stimulate students' interest

Edutainment is a combination of learning and entertainment, so that students can learn in a relaxed and happy atmosphere, thereby improving the learning effect and comprehensive quality. TikTok online vocal music teaching presents knowledge to students in a more vivid and interesting way through multimedia resources, interaction, plot and other forms. This way can effectively enhance students' interest in learning, stimulate their curiosity and thirst for knowledge, and make students more willing to take the initiative to learn.

4.7 Teaching students according to their aptitude, focusing on assessment and feedback

Vocal music education is focusing on developing students' musical skills and singing abilities. In the teaching of pop music, the principle of teaching according to students' aptitude is very important. This principle emphasizes the development of lesson plans and teaching methods that are consistent with the personality, interests, abilities and needs of each student in order to develop the potential of each student to the fullest. Each student has different musical preferences and vocal characteristics. Individualized teaching ensures that vocal music education meets the needs of each student, helping students to better understand and master vocal music, and to explore and develop their own vocal characteristics. This specialized skill training is based on an understanding of students' vocal conditions, which not only effectively develops students' vocal skills, but also prevents vocal damage caused by improper teaching methods.

5. Key New Findings:

This study yielded three important new findings:

5.1 Integration of SLS and TikTok's hybrid teaching model

This research is the first to apply the experienced-proven SLS method to the short video and live streaming format of TikTok, examining the effectiveness of this method for Chinese pop singing learners. Student outcomes, such as expanding the blended vocal range by up to three notes, confirm that core SLS training (breathing and vocal cord closure) can be effectively conveyed through TikTok's scattered interactive teaching format, filling a gap in previous research that only applied SLS to offline/traditional online teaching.

5.2 Unique value of TikTok's teaching style for vocal learning

The combination of short videos (for concise skill demonstration) and livestreams (for real-time feedback) significantly improves learning efficiency and motivation. Observations showed that 70% of students spent their time reviewing lessons in a scattered manner, and live interaction helped reduce the number of error corrections. This research builds on previous studies on the educational potential of TikTok, extending to the field of vocal music, which requires specific vocal skills.

5.3 Practical guidelines for teaching singing on TikTok: Those seven proposed guidelines address unmet needs in existing research, which highlights limitations of TikTok-based teaching, particularly inconsistent teaching quality, but lacks practical solutions. This study presents various teaching techniques aimed at finding solutions rather than simply identifying problems. Furthermore, the study supports the idea that “Edutainment” and “Personalized feedback” can reduce low interaction, making TikTok singing instruction more systematic. This research connects previous research to practical applications for student outcomes. From the benefits mentioned above, they can be illustrated as shown in the Figure 2.

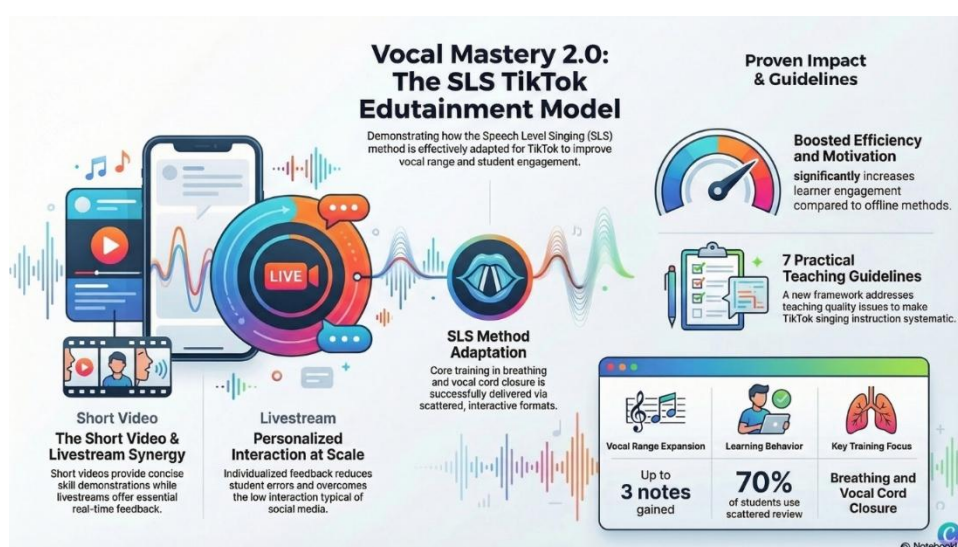

Figure 2 Summary of key findings in this research study. The graphical summary presented in this article was generated with the assistance of NotebookLM (Google) based on the authors’ research findings.

Discussion

Since the pop vocal music teaching system has only been developed for several decades, and many pop vocal music teachers are influenced by classical vocal music and Chinese national vocal music. The methods used in the teaching of popular vocal music are all different. However, in recent years, some European and American popular vocal music teaching institutions have launched a series of popular vocal music teaching methods that can be recognized by the majority of teachers, for example, SLS training method by Seth Riggs (Wicks, 2019). Many teachers in TikTok use the SLS vocal technique. However, some teachers also mentioned in the interview that SLS methods can be used for reference in teaching pop vocal music in China, but they cannot be fully applied. Since the pronunciation of Chinese

characters is different from English, excessive use of SLS can lead to problems such as everyone's voice often sounding the same.

The main training content of SLS training method is “the basic method of sound training.” In the vocal training, the intensive training of vocalization methods and skills of singers, and involves tooting exercises, treble mixing exercises, treble larynx exercises, and common humming exercises. SLS vocal music teaching method can meet various needs in pop singing teaching, and at the same time is of great help to the training of students' body, voice and other muscles, so that students can better find breathing points and maintain the coherence of singing (Qiu, 2020). Some basic singing songs like SLS are very suitable for teaching in TikTok, because it is to exercise a skill through a singing song, the principle is very simple, only need students to imitate and practice. Teachers can use the practice of basic skills when teaching more specific and difficult skills. For example, how to practice the opera when singing some Chinese style songs. For this situation, teachers can learn from the pharynx and falsetto practice, and some teachers will directly explain that the opera cavity is “pharynx in the state of falsetto,” and then practice by singing “Yi” with the vocal music. In other words, some difficult knowledge can be traced back to easy training. Some other vocal music teaching concepts are more about imagery and imagination, while it is difficult for beginners to understand these concepts, which is difficult to apply in TikTok teaching. So, in general, we should pay more attention to the appropriate techniques for teaching on TikTok and pay more attention to some pop singer beginners (Wicks, 2019).

From the suggestion of TikTok pop vocal music teaching guide, these guidelines are based on data analysis and are supported by relevant theories. For example, to improve the professional ability of teachers, that is, to solve the problem of uneven level and ability of TikTok teachers. A teacher's professional knowledge and skills are necessary to become a qualified teacher. Solid professional knowledge and teaching ability can clearly and accurately impart subject knowledge, design reasonable teaching programs and teaching activities (Weng, 2014). Online platforms such as TikTok can also set the teaching threshold for online teaching.

Finally, an interesting finding is that learning pop vocal music through TikTok can help students continue in their vocal training without dropping out. This finding was also observed in short video-based learning with students in other fields. A study by Wali (2025) which used short videos to teach pharmacology found that 58.5% of students considered it a technique that kept them interested in learning the subject and helped them understand complex content effectively. Similarly, research by Yang et al. (2025) identified three key features of

TikTok that drive student engagement with instructional content: repeated access to instructional content, accessibility anytime, anywhere, and on any device, and interactive learning through commenting, sharing, and participating in live streams. Learning via TikTok makes learning fun and allows students to fully focus on their surroundings. This approach is therefore particularly well-suited for undergraduate students. These results are supported by research by Pasawano (2015) which experimented with the undergraduate students with a teaching concept called TREND, which stands for Technology (T), referring to the application of various technologies as teaching aids; Relax (R), meaning teaching that enhances student concentration and intelligence through enjoyment; Enjoy (E), derived from learn + do + pleasure, explaining that independent learning allows students to acquire knowledge effectively; Need (N), focusing on student needs by incorporating various techniques such as group learning for peer learning, hands-on practice, and emphasizing visuals and sounds; and Design (D), designing a suitable learning environment. It can be seen that the characteristics of the pop music learning method used by the instructor in this study align with this concept.

The suggestion of creating phased and serialized teaching on TikTok was summarized by observing the teaching of excellent TikTok teachers and the suggestions of teachers and students. The creation of series teaching in TikTok not only conforms to the law of students' cognitive development, but also contributes to the construction and deepening of knowledge collaboration, that cultivate students' autonomous learning ability (Ren, 2021).

Short videos can accurately show a certain knowledge point or skill operation, which is helpful for students to quickly understand and master. The live format allows teachers to answer students' questions in real time to ensure that students understand and master the content. The combination of short video and live broadcast can enable students to review and consolidate knowledge repeatedly in the learning process and improve the learning effect.

Vocal music teaching on TikTok is used for innovation, creating unique personal characteristics, and entertaining. It can not only improve the quality of teaching, but also attract more students to learn. The importance of personal characteristics in TikTok teaching is self-evident. Through unique positioning, content innovation, interaction, expression, technology application, emotional resonance and teaching style, teachers can form their own unique charm and brand image to attract more students' attention and love (Zhao, 2019). At the same time, the creation of personal characteristics also helps to improve the teaching effect and learning experience to contribute to the development of education.

The TikTok platform is not a professional educational app, so it is very important to

create a closed-loop educational feedback loop on TikTok. Teachers can get feedback in time through comments, live broadcasts, student groups, private chats and other ways to make up for the disadvantages of relatively poor interactive online teaching. Meanwhile, timely feedback can also adjust teaching strategies in time; to know how well students understand, to assess whether the goals are achieved, to help students correct their mistakes in time, to help students learn more effectively.

Recommendations

For the future research should investigate the integration of TikTok's multimedia teaching formats, particularly the combination of short-form video and live streaming with third-party educational platforms. The case of Xuelang, a dedicated educational application with enhanced audiovisual quality and a user-centered interface, presents a promising direction. Studies could assess how hybrid models combining TikTok and platforms like Xuelang influence learner engagement, instructional clarity, and overall educational outcomes. Furthermore, we are encouraged to evaluate the pedagogical implications, technological limitations, and learner perceptions of using such cross-platform approaches in online music education. Understanding how to best utilize the strengths of each platform could inform the creation of more effective, scalable, and inclusive online vocal music programs.

References

- Abidin, C., & Vizcaíno-Verdú, A. (2023, March 29). *How 'TeachTok' is helping teachers connect with their students on TikTok*. The Conversation. <https://theconversation.com/how-teachtok-is-helping-teachers-connect-with-their-students-on-tiktok-202240>
- Bates, A. W. (2019). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning* (2nd ed.). Tony Bates Associates Ltd. <https://pressbooks.bccampus.ca/teachingina-digitalagev2/>
- Chen, M., Liu, S., & Li, X. (2023). Innovation strategy of music teaching in colleges and universities based on the view of new media. *Frontiers in Educational Research*, 6(5), 46-50. <https://doi.org/10.25236/FER.2023.060509>
- Chen, X., & Wang, L. (2023). Short-form video platforms as supplementary tools for flipped learning: A case study of TikTok in vocal music education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(45), 1-16.

- Condro, W., Mahmud, Z., Luluk, F., & Shuting, W. (2025). TikTok as an informal music learning platform: An analysis of the impact of music extracurricular activities on students of SMK 1 Pancasila Ambulu, Indonesia. *Virtuoso: Jurnal Pengkajian dan Penciptaan Musik*, 8(2), 105-123.
- Ding, N., Xu, X., & Lewis, E. (2022). Short instructional videos for the TikTok generation. *Journal of Education for Business*, 98(4), 175–185. <https://doi.org/10.1080/08832323.2022.2103489>
- Hidayatullah, R., Jazuli, M., Suharto, S., & Syarif, M. I. (2021). Educators’ perceptions of TikTok as music instructional materials. *ISET: International Conference on Science, Education and Technology*, 7(1), 500–505.
- Hu, T., Rasool, U., Wang, L., Chen, H., & Shi, H. (2025). The effectiveness of the TikTok flipped classroom method on students’ academic performance in folk art course. *Acta Psychologica*, 257, Article 105094. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2025.105094>
- Li, X. (2021). Analysis and prospect of music teaching on short video platform [In Chinese]. *Chinese Music Journal*, 4(1), 168–171.
- Li, Y., & Zhang, Q. (2024). The application of TikTok in flipped classroom for music theory teaching. *Journal of Music Education Technology*, 18(3), 112-127.
- O’Brien, H. L., Davoudi, N., & Nelson, M. (2025). TikTok as information space: A scoping review of information behavior on TikTok. *Library & Information Science Research*, 47(4), Article 101379. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2025.101379>
- O’Leary, E. J. (2023). Music education on YouTube and the challenges of platformization. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 22(4), 14–43. <https://doi.org/10.22176/act22.4.14>
- Pasawano, T. (2015). Results of enhanced learning with the edutainment format. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 176, 946–951. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.563>
- People’s Network Science and Technology Channel. (2019, August 28). *Yisheng Ouba: Building a millionaire through Kuaishou's knowledge payment with vocal music lessons* [In Chinese]. http://m.people.cn/n4/0/2019/0828/c157-13130509-2_2.html
- Qiu, C. (2020). The importance of the American SLS vocal method in popular singing teaching [In Chinese]. *Explorations in Music*, 37(1), 120–124.
- Ren, L. (2021). The value and strategy of TikTok software application in music teaching [In Chinese]. *Journal of Kaifeng Vocational College of Culture & Art*, 5(1), 145–146.

- Shi, Y. (2023). The use of mobile internet platforms and applications in vocal training: Synergy of technological and pedagogical solutions. *Interactive Learning Environments*, 31(6), 3780-3791. <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1943456>
- Siwei, Z., Pattananon, N., & Kumjudpanpai, S. (2023). The promotion music education through social media in China: A case study of TikTok platform. *Journal of Modern Learning Development*, 8(2), 422–429. retrieved from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/259127>
- Wali, S. M. (2025). Impact of short educational videos on learning and retention in undergraduate pharmacology education: A cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 25(1), 1747. <https://doi.org/10.1186/s12909-025-08410-1>
- Weng, K. (2014). On the laws and characteristics of national vocal music teaching and its efficacy in teaching [In Chinese]. *Art Exploration*, 28(2).
- Wicks, D. (2019). Seth Riggs—His CCM Legacy. *Journal of Singing*, 75(4), 449-453.
- Yang, Y., Zhang, C., Zhang, S., & Shen, J. (2025). TikTok in higher education: A systematic review of disciplinary applications, learning outcomes, and implementation factors. *Interactive Learning Environments*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/10494820.2025.2564736>
- Zhao, Y. (2019). *Self-media public account—A new approach to music education* [Unpublished master's thesis]. China Conservatory of Music.
- Zhong, Y. & Shoa, X. (2025). Innovative models of music teaching in universities in the digital age. *Region - Educational Research and Reviews*, 7(7), 39 – 42. <https://doi.org/10.32629/rerr.v7i7.4325>.